

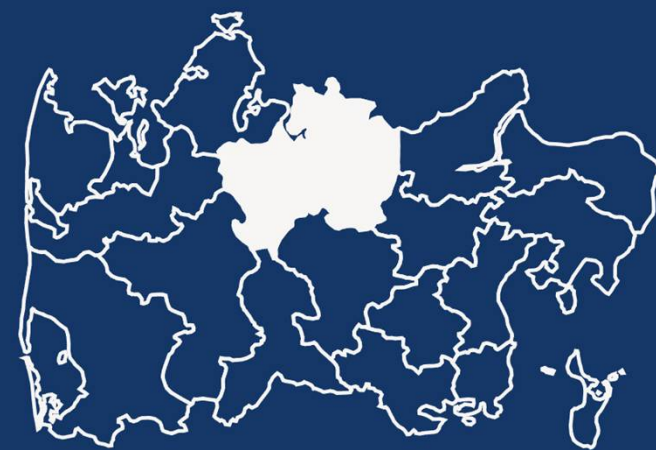

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

Erhvervsudvikling i Viborg Kommune

Tendenser, specialisering, vækst og
erhvervsfremmeindsats

Maj 2022

Indhold

1. Forord og sammenfatning	4
2. Temaafsnit om kvalificeret arbejdskraft	8
3. Temaafsnit om megatrends	15
4. Beskæftigelse og specialisering	21
5. Iværksætteri og vækstvirksomheder	25
6. Udvikling i virksomhedsbestand og eksport	34
7. Profilanalyse – highlights	38

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

1 Forord og sammenfatning

Forord

Denne rapport er tredje udgave af kommune-rapporterne om erhvervsudvikling i Midtjylland¹ – rapporter der tager temperaturen på det lokale erhvervsliv i de 19 midtjyske kommuner.

Erhvervshus Midtjylland har, som et af flere fokuspunkter, til formål at fremme og påpege midtjyske vækstdrivere og styrkepositioner samt modvirke udviklingsbarrierer.

Kommunerapporterne skal ses som et led i dette arbejde, da de skal danne grundlag for en stærk, aktiv og faktabaseret erhvervsfremmeindsats lokalt og regionalt, der understøtter de mange forskellige potentialer og styrker, som Midtjylland besidder.

Ydermere er det hensigten, at kommunerapporterne skal kunne bruges af kommunerne til at identificere det behov og potentiale, som det lokale erhvervsliv besidder. Endvidere er det hensigten at bidrage til at målrette den lokale erhvervsfremmeindsats og brugen af erhvervshusets specialiserede ydelser inden for virksomhedsdrift og udvikling.

Virksomheder står aktuelt overfor udfordringer grundet rekordlav ledighed og dermed et svækket rekrutteringsgrundlag. Med lokalt udarbejdede bidrag og statistik giver kommunerapporterne bl.a. et indblik i disse rekrutteringsudfordringer samt de initiativer, der er igangsat med henblik på at understøtte det lokale erhvervslivs adgang til arbejdskraft. Formålet er at bidrage til et styrket vidensgrundlag til brug for eventuelle nye lokale initiativer.

Megatrends, herunder grøn omstilling og digitalisering, påvirker i stigende grad erhvervslivet, og flere virksomheder responderer på disse megatrends ved at inkorporere dem i deres strategier. Med udgangspunkt i lokale bidrag samt statistik giver kommunerapporterne indblik i de udfordringer og muligheder, der er forbundet med grøn omstilling og

digitalisering. Det er formålet, at denne viden kan understøtte den fortsatte udvikling.

Vi er taknemmelige for kommunernes bidrag, da dette skaber grundlag for inspiration og videndeling på tværs af kommunerne, og potentielt også udvikling af nye erhvervsstrategier, initiativer og partnerskaber til gavn for det lokale erhvervsliv.

Tværkommunalt samarbejde samt et tæt samarbejde mellem kommunerne, den lokale erhvervsservice og erhvervshuset med henblik på at styrke erhvervsfremmeindsatsen er vigtigt. Kommunerapporten skal i den henseende være facilitator for yderligere samarbejde, da den giver indblik i det lokale og tværkommunale potentiale og aktuelle udfordringer.

Gennem rapporten sammenlignes udviklingen i Viborg Kommune med hele Region Midtjylland, resten af landet og en gruppe af sammenligningskommuner. De sidste udgøres af andre fem kommuner i regionen (Horsens Kommune, Herning Kommune, Holstebro Kommune, Randers Kommune og Silkeborg Kommune)

God læselyst
Bestyrelsesformand Ib Lauritsen
Direktør Erik Krarup

¹ 2020 & 2021

Sammenfatning — erhvervspræstationer

Billedet af Viborg Kommunes erhvervspræstationer er blandet, når der sammenlignes med andre kommuner.

Den samlede jobskabelse i den private sektor har været betydeligt mere moderat end i resten af regionen og sammenligningskommunerne. En væsentlig årsag til dette er, at både omsætning og eksport har været stagnerende i de eksporterende virksomheder.

Andelen af virksomheder med eksport har også i en længere periode ligget under gennemsnittet for regionen og sammenligningskommunerne.

I negativ retning trækker også en væsentligt lavere etableringsrate end i resten af regionen og landet.

Omvendt har Viborg Kommune oplevet en nettotilflytning af virksomheder på seks pct. samtidig med, at overlevelseshraten for nye virksomheder er høj. Viborg Kommune har også en relativ høj andel vækstvirksomheder.

Udvalgte resultater fra analysen

Den private beskæftigelse i Viborg Kommune er steget med knap én pct. i perioden 2015 til 2020. I resten af regionen er stigningen ni pct.

Etableringsraten (andelen af nye virksomheder i forhold til den samlede virksomhedsbestand) i Viborg Kommune var i 2020 4,9 pct. – hvilket er under regionsgennemsnittet på 5,7 pct. Etableringsraten er dog steget lidt i Viborg Kommune det seneste år.

Der flyttede i 2021 212 virksomheder til Viborg Kommune, mens der fraflyttede 196 virksomheder. Nettotilflytningen af virksomheder siden 2016 er 152 virksomheder.

Den samlede virksomhedsbestand i Viborg Kommune er steget fra 5.021 i 2015 til 5.355 i 2020.

Andelen af vækstvirksomheder var i 2020 7,8 pct. i Viborg Kommune. Det svarer stort set til regionsgennemsnittet.

Andelen af eksportvirksomheder ligger med 18 pct. lidt under gennemsnittet i både sammenligningskommuner og resten af regionen. Herudover er eksportens andel af den samlede omsætning på 34 pct. mod 46 pct. i resten af regionen.

Sammenfatning — erhvervsstruktur

Viborg Kommune har en mangfoldig erhvervsstruktur med dominerende brancher inden for både industri, service, handel samt bygge og anlæg.

Grundfos sætter naturligvis et stort aftryk på tallene for kommunens erhvervspecialisering. Det kommer bl.a. til udtryk ved en meget stærk specialisering inden for klyngeområdet grøn energi- og miljøteknologi.

De senere år har været kendetegnet ved vækst inden for en række serviceerhverv (fx operationel service og private velfærdsinstitutioner), mens der omvendt har været tilbagegang inden for flere grene af industrien.

Også fødevarerområdet og de primære erhverv er en markant styrkeposition i Viborg Kommune, om end der på dette område ikke har været fremgang i beskæftigelsen siden 2015.

Udvalgte resultater fra analysen

De tre største brancher – målt på beskæftigelse – i Viborg Kommune er elektronik- og maskinindustri (inkl. Grundfos), detailhandel samt bygge og anlæg. Tilsammen beskæftiger de tre brancher ca. 10.500 årsværk.

Også de primære erhverv fylder meget i Viborg Kommune. Med en specialisering på 2,2 fylder landbrug mv. mere end dobbelt så meget som i en gennemsnitskommune.

Der er også betydelig vækst inden for flere serviceerhverv. Operationel service (rejsebureauer, rengøring, vikarbureauer, mv.) har haft en jobvækst på 30 pct. i perioden 2015 til 2020.

Statistikken over de danske klynger viser, at grøn energi- og miljøteknologi er helt dominerende i Viborg Kommune med ca. 3.800 årsværk og specialiseringsgrad på 5,1. Det betyder, at området fylder fem gange så meget som i en gennemsnitskommune på landsplan.

I forhold til de nationale klynger har Viborg Kommune oplevet størst vækst inden for life science på mere end 200 årsværk, mens produktionsindustri mv. har tabt mere end 600 årsværk i perioden 2015 til 2020.

Sammenfatning — særtemaer

Rapporten ser i to temaafsnit nærmere på adgangen til kvalificeret arbejdskraft og de to helt centrale megatrends – grøn omstilling og digitalisering.

I Viborg Kommune har en række brancher rekrutteringsudfordringer, og kommunen har derfor i samarbejde med Business Viborg og den lokale DI-afdeling iværksat en række tiltag med henblik på at styrke adgangen til arbejdskraft.

Arbejdsstyrken i Viborg Kommune er domineret af faglært arbejdskraft. Det er formentlig en væsentlig årsag til, at deltagelsen i efter- og videreuddannelser ligger over landsgennemsnittet.

De tilgængelige indikatorer peger i retning af, at erhvervslivet i Viborg Kommune generelt placerer sig i midterfeltet, når det gælder forudsætninger for digital transformation – målt på udbredelsen af it-kompetencer og deltagelse i relevante erhvervsfremmeprogrammer.

Inden for klima/grøn omstilling har Viborg Kommune realiseret en markant nedgang i CO2-udledningen, mens industriens energiforbrug har været relativt konstant.

Udvalgte resultater fra analysen

38 pct. af arbejdsstyrken i Viborg Kommune er faglærte – mod 32 pct. i resten af landet. Omvendt har kun otte pct. af viborgenserne en videregående uddannelse – mod 14 pct. på landsplan.

Ca. 12 pct. af arbejdsstyrken i Viborg Kommune deltog i efter- og videreuddannelse i perioden 2018 til 2020. Det er mere end både regions- og landsgennemsnittet.

30 pct. af virksomhederne i Viborg Kommune oplevede forgæves rekruttering i 2020 – mod 33 pct. i resten af regionen.

Den samlede CO2-udledning pr. indbygger i Viborg Kommune er faldet med 27 pct. i perioden 2015 til 2019, men ligger dog fortsat over lands- og regionsgennemsnittet.

I perioden 2019 til 2021 havde virksomheder fra Viborg Kommune 27 deltagere i SMV:Digital pr. 1.000 virksomheder. Landsgennemsnittet var 22 deltagere pr. 1.000 virksomheder.

Viborg Kommune har iværksat en række initiativer og indsatser, der har til formål at imødekomme udfordringer knyttet til mangel på arbejdskraft samt digitalisering og grøn omstilling i virksomhederne.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

2 Temaafsnit om kvalificeret arbejdskraft

Dette temaafsnit handler om virksomhedernes adgang til kvalificeret arbejdskraft.

De første sider viser arbejdskraftens fordeling på uddannelsesniveauer, samt hvor mange der deltager i efter- og videreuddannelse. Derudover vises, hvor meget udenlandsk arbejdskraft vægter i den private beskæftigelse.

Derefter vises data for forgæves rekruttering og udviklingen i antallet af opslåede stillinger, der giver en indikation af virksomhedernes udfordringer med at skaffe arbejdskraft.

Til sidst opsummeres kommunens egen vurdering af, hvor der især er rekrutteringsudfordringer i erhvervslivet, og hvad der gøres lokalt i kommunen for at imødegå udfordringerne.

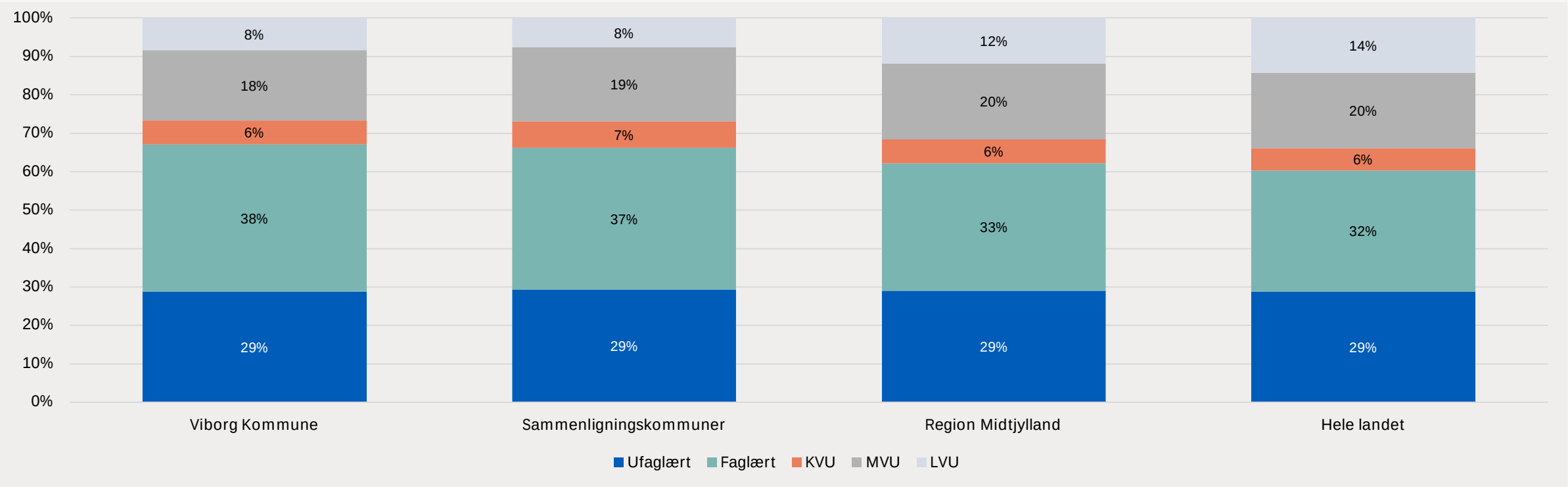
Stor andel faglærte i arbejdsstyrken

Arbejdsstyrkens kompetenceniveau og sammensætning er en vigtig rammebetingelse for det lokale erhvervsliv og har betydning for, hvilke erhverv og virksomheder en kommune kan tiltrække. Figuren neden for viser arbejdsstyrken fordelt på uddannelsesniveauer i Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, regionen og hele landet.

Figuren viser, at arbejdsstyrkens fordeling på uddannelsesniveauer i Viborg Kommune stort set svarer til sammenligningskommunerne. I forhold til regions- og landsgennemsnittet har Viborg Kommune en relativ stor andel faglærte i arbejdsstyrken, mens andelen med en lang videregående uddannelse til gengæld er noget lavere.

Figuren viser også, at andelen af ufaglærte i Viborg Kommune er den samme som i regionen og hele landet.

Figur 2.1. Fordeling af arbejdsstyrken efter uddannelsesniveau, 2020

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Personer med uoplyst uddannelse indgår ikke i opgørelsen. KVV=kortere videregående uddannelser; MVU=mellem lange videregående uddannelser; LVU=længerevarende videregående uddannelser.
Sammenligningskommuner omfatter: Horsens Kommune, Herning Kommune, Holstebro Kommune, Randers Kommune & Silkeborg Kommune

Relativt mange deltager i VEU i Viborg Kommune

Nye kvalifikationer erhverves ikke alene gennem formelle uddannelser, men også via løbende opkvalificering. Tabellen nedenfor viser, hvor stor en del af arbejdsstyrken der er blevet opkvalificeret gennem voksen- og efteruddannelse (VEU) i to forskellige perioder.

Figuren viser, at andelen, der har deltaget i VEU i den seneste periode (2018 til 20), har været høj i Viborg Kommune sammenlignet med det øvrige land.

Over hele landet er deltagelsesgraden faldet siden 2015 til 2017, hvilket formentlig skyldes en kombination af nedlukninger under coronakrisen (også på erhvervsskoler) i 2020 og højkonjunktoren i 2018 til 2019, der kan afholde virksomheder fra at investere i efteruddannelse. Faldet er dog beskedent i Viborg Kommune.

Tabel 2.1. Deltagelse i voksen- og efteruddannelse, 2015-20

	Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse 2015-17	Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse 2018-20
Viborg Kommune	12,4%	11,7%
Sammenligningskommuner	12,8%	10,6%
Region Midtjylland	12,0%	10,1%
Hele Landet	11,7%	9,8%

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

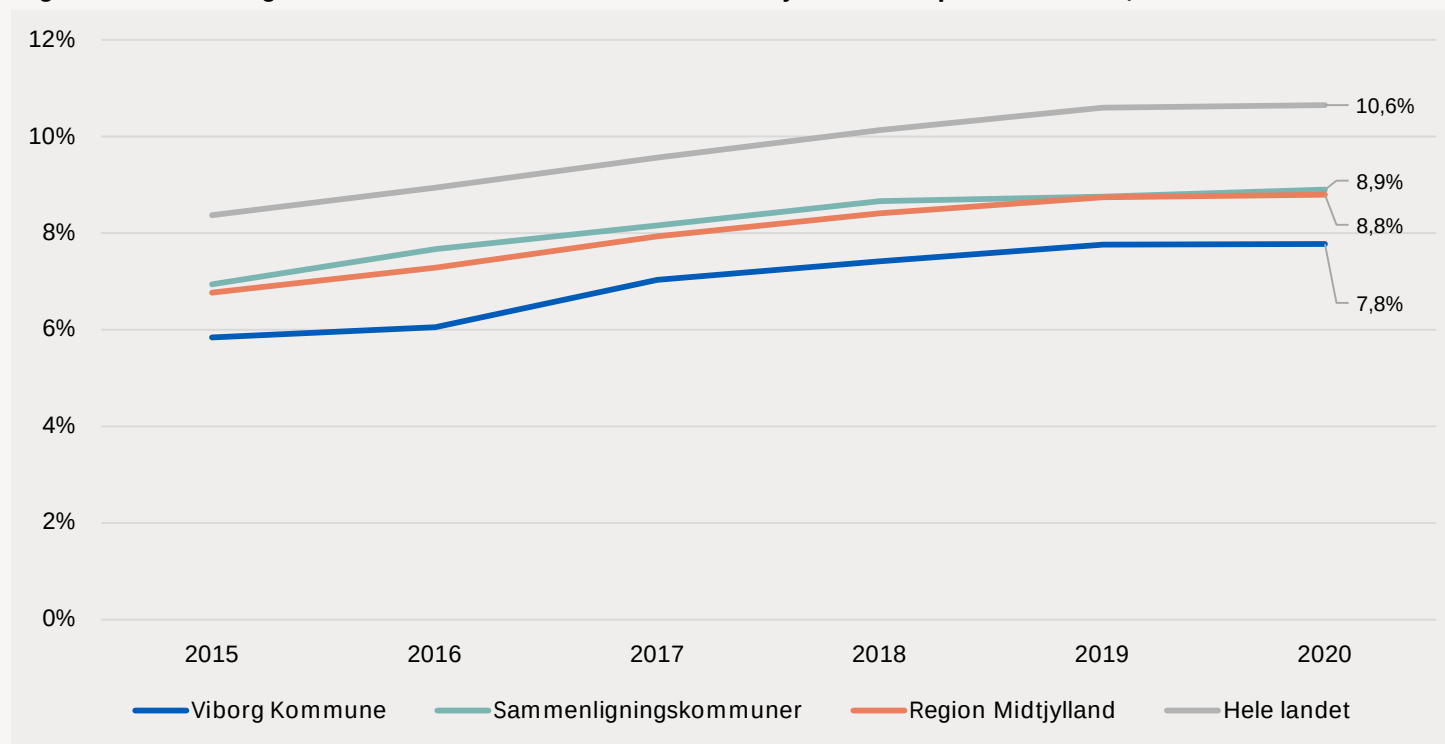
Lidt færre udenlandske medarbejdere end i resten af regionen

Adgangen til udenlandsk arbejdskraft er vigtig for mange virksomheders muligheder for at skaffe kvalificeret arbejdskraft. Samtidig kan udenlandsk arbejdskraft bidrage med supplerende kompetencer og viden om udenlandske markeder, der kan styrke virksomhedernes udviklingsmuligheder.

Andelen af udenlandske medarbejdere i erhvervslivet er over de senere år steget både på landsplan og i regionen. Det gælder også i Viborg Kommune, hvor andelen af udenlandske medarbejdere er steget med to procentpoint over perioden 2015 til 2020. Figuren viser dog, at Viborg Kommune på denne indikator ligger lidt under både sammenligningskommunerne og resten af regionen. Det fremgår også, at der i hele perioden har været en smule længere mellem den udenlandske arbejdskraft i Region Midtjylland end landsgennemsnittet. Det skal i den sammenhæng nævnes, at især græsekommuner (hovedstadskommuner og Tønder Kommune i Syddanmark) har en høj andel udenlandsk arbejdskraft.

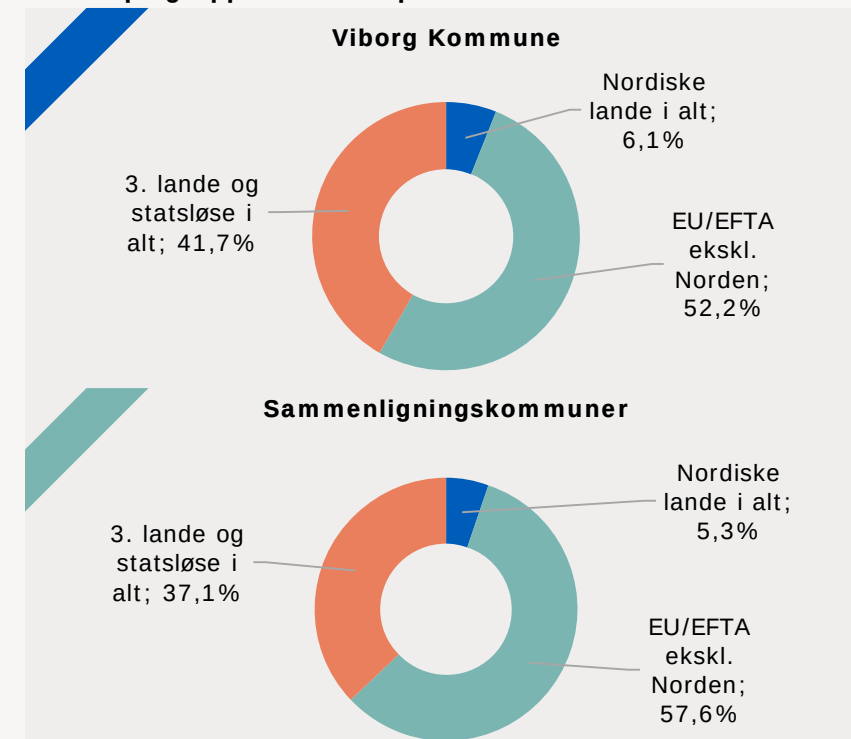
Når det gælder sammensætningen af den udenlandske arbejdskraft i Viborg Kommune, kommer ca. 50 pct. fra EU- og EFTA-lande (ekskl. Norden), jf. Figur 2.3.

Figur 2.2. Udviklingen i andelen af udenlandske medarbejdere i den private sektor, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik. Note: EFTA er den Europæiske Frihandelssammenslutning og består af Island, Liechtenstein, Norge og Schweiz.

Figur 2.3. Fuldtidsbeskæftigede udenlandske statsborgere fordelt på grupper af lande pr. 4. kvartal 2021

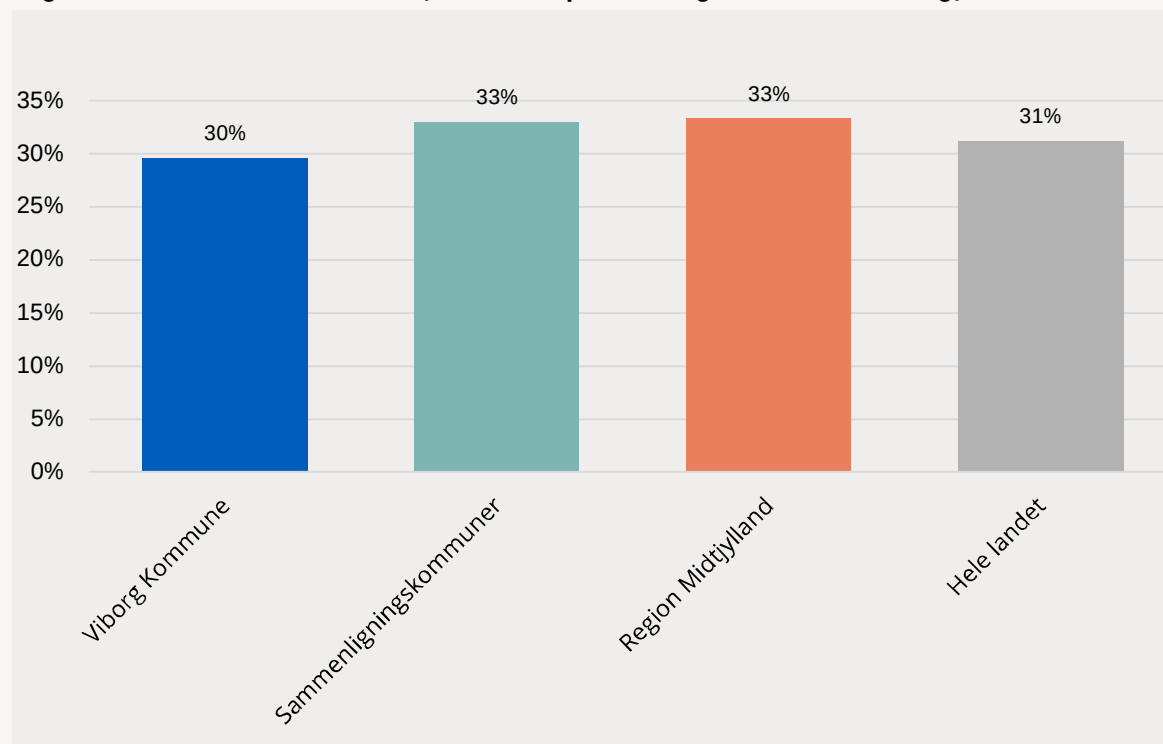
Tre ud af ti virksomheder har oplevet forgæves rekruttering

Det er afgørende for virksomhedernes vækstmuligheder, at de kan få adgang til den arbejdskraft, de har brug for. Over hele landet har der i de seneste år kunnet konstateres mangel på visse typer af arbejdskraft og stigende rekrutteringsudfordringer i virksomhederne.

En indikator for virksomhedernes adgang til arbejdskraft er, hvor mange virksomheder der har ubesatte stillinger. Det vil sige, om virksomheder oplever forgæves rekruttering. Dansk Industri har undersøgt dette i en undersøgelse fra 2021, der viser, at 30 pct. af virksomhederne i Viborg Kommune oplevede forgæves rekruttering i 2020, som det fremgår af Figur 2.4. Dette tal ligger lidt under regions gennemsnittet.

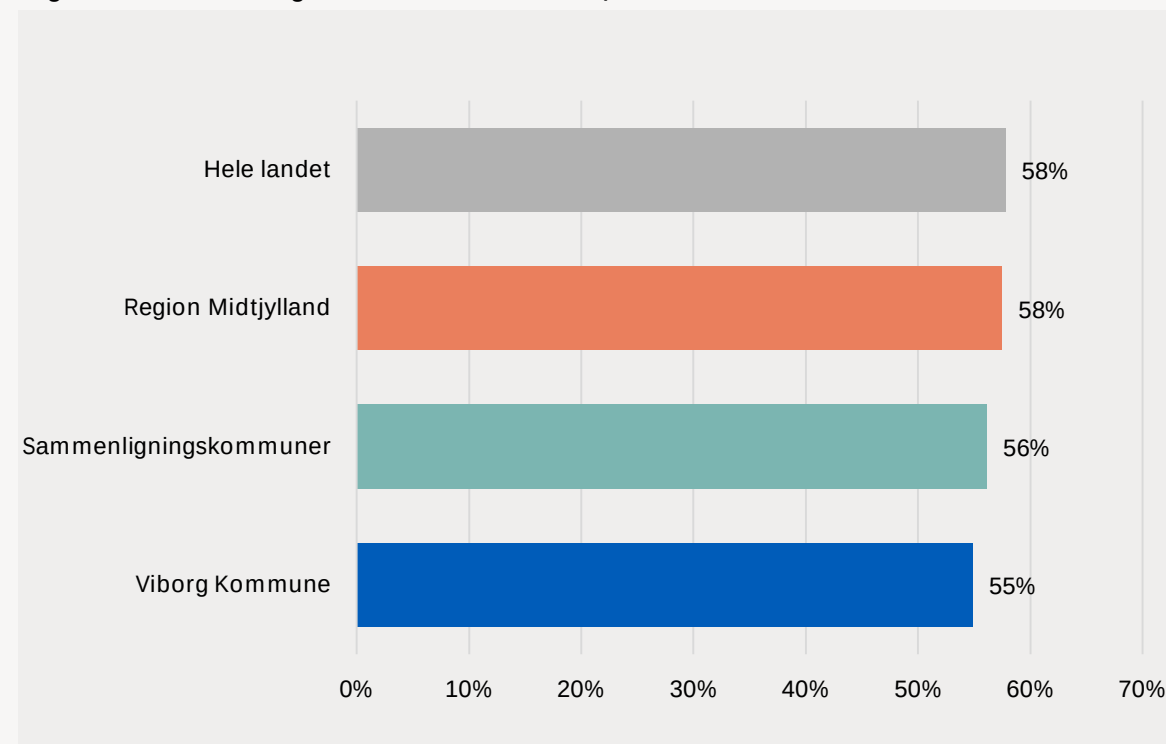
Adgangen til arbejdskraft er også knyttet til befolkningens aldersfordeling og arbejdsstyrkens størrelse. Figuren til højre viser andelen af indbyggere, der er i alderen 20-64 år. Som det fremgår, er denne andel lidt lavere i Viborg Kommune end i resten af regionen.

Figur 2.4. Andel virksomheder, der har oplevet forgæves rekruttering, 2020

Kilde: IRIS Group på baggrund af DI Analyse; "I hele landet efterspørges flere medarbejdere", 2021

Figur 2.5. Andel borgere i alderen 20-64 år, 2020

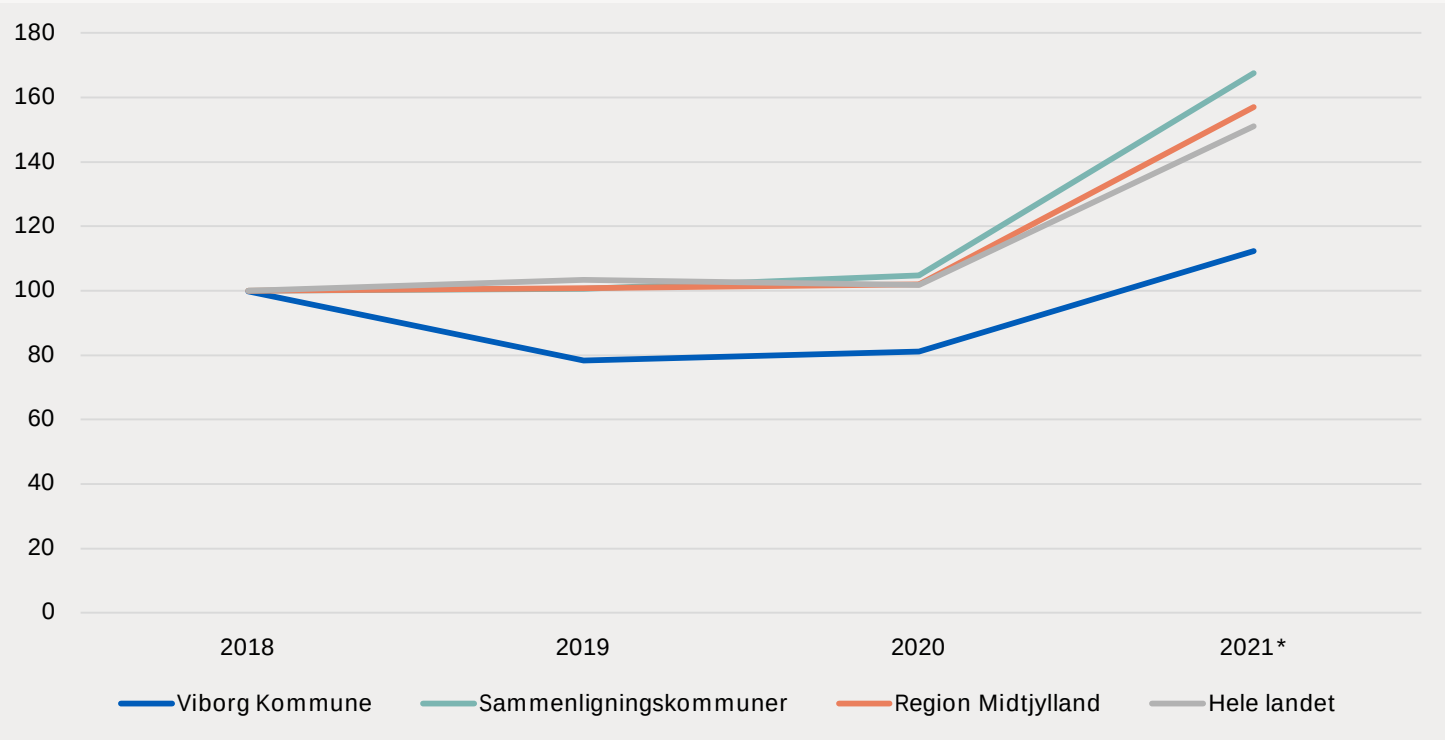
Svagere udvikling i jobopslag end i andre kommuner

En indikator for presset på det lokale arbejdsmarked er udviklingen i omfanget af jobopslag, der afspejler efterspørgslen på arbejdskraft. Figuren til venstre viser udviklingen i opslåede stillinger siden 2018 i Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, regionen og hele landet.

Det fremgår af Figur 2.6, at udviklingen på dette område har været noget svagere end i både sammenligningskommunerne, resten af regionen og hele landet. Viborg Kommune har dog også oplevet en vækst i 2021, der bringer aktiviteten op over 2018-niveauet. Den markante vækst i perioden 2020 til 2021 skyldes formentlig både rekruttering af personale til landets testcentre og en stigende økonomisk aktivitet efter afmatningen i 2020.

Figuren til højre viser fordelingen af de opslåede stillinger på hovedsektorer. Som det fremgår, har der i 2021 i Viborg Kommune især været mange jobopslag inden for servicesektoren samt sundhed og pædagogik.

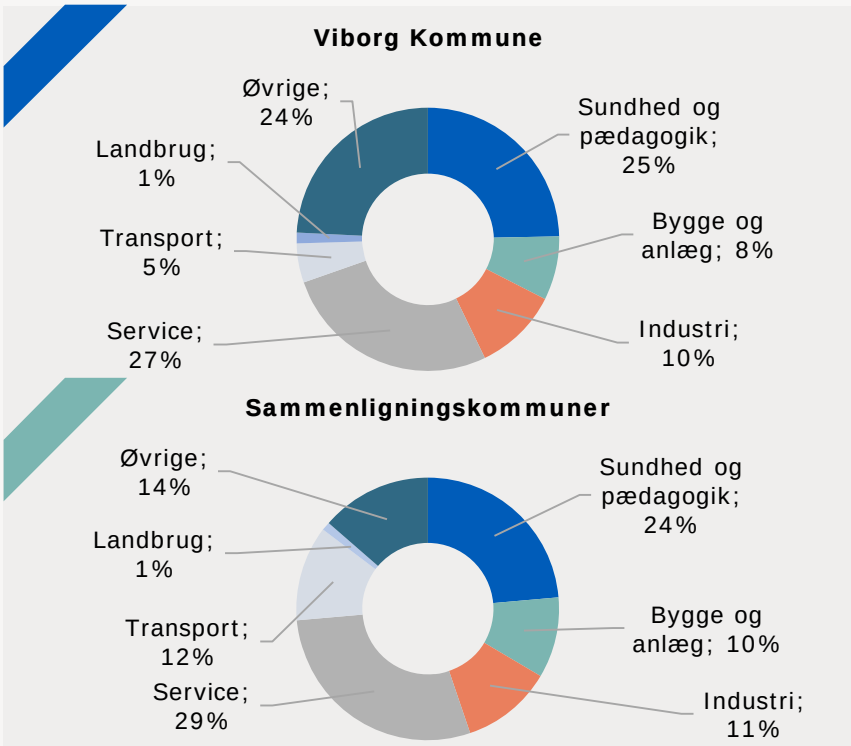
Figur 2.6. Indekseret udvikling i antal opslåede stillinger (2018=100)

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra jobindsats.dk.

Note: Inddelingen på sektorer i figuren til højre er baseret på en gruppering af erhvervsgrupperingen under jobindeks.dk. Antallet af stillinger på årsbasis er summeret på måneder. I 2021 går data kun frem til og med november. I antallet af opslåede stillinger indgår også deltidsansatte og vikarer.

Figur 2.7. Fordeling af opslåede stillinger på sektorer, 2021

Erhvervsrettede tiltag for at styrke virksomhedernes adgang til kvalificeret arbejdskraft i Viborg Kommune

I. Udfordringer forbundet med manglende arbejdskraft

Som i store dele af landet opnår virksomheder i Viborg Kommune stigende ordretilgang og deraf stor travlhed. Samtidig er mange virksomheder udfordret af mangel på arbejdskraft, hvilket bevirker, at virksomheder må afvise nye ordrer. Det erfarer lokalt, at manglen på arbejdskraft ikke kan løses ved at ansætte ledige, da der ofte ikke er match mellem virksomhedernes behov og kompetencerne hos de relativt få ledige.

II. Indsatser og initiativer med henblik på at imødekomme udfordringer med adgang til arbejdskraft

Både erhvervsliv og kommune er enige om, at manglen på arbejdskraft aktuelt udgør den væsentligste erhvervsmæssige udfordring. Baseret på drøftelser i efteråret 2021 afholdt Viborg Kommune, Business Viborg og DI Silkeborg-Viborg et stormøde for virksomheder i Viborg Kommune primo februar 2022.

På mødet var der enighed om, at manglen på kvalificeret arbejdskraft skal imødekommes via indsatser indenfor følgende områder:

International arbejdskraft

I et samarbejde mellem Viborg Kommune og erhvervsliv understøttes rekruttering, modtagelse og fastholdelse af international arbejdskraft med udgangspunkt i allerede igangsatte indsatser som f.eks. Work in Denmark og Headstart.

Employer Branding

Fokus bliver på, hvordan virksomheder i samarbejde kan tiltrække, engagere og fastholde medarbejdere. Som myndighed supplerer Viborg Kommune Employer Branding-tiltag med Place Branding aktiviteter.

Automatisering / digitalisering

Der arbejdes med incitamenter for at højne automatisering og digitalisering via samarbejde mellem virksomheder og mellem virksomheder, videnscentre og uddannelsesinstitutioner. Business Viborg opstarter forventeligt i 2022 DCV, Digitaliserings Center Viborg, der understøtter indsatsen.

Efter- / videreuddannelse

Fokus bliver på at skabe større viden blandt virksomhederne om mulighederne for at etablere efter-/videreuddannelsesforløb for deres arbejdskraft og samtidig opbygge viden om hvilke muligheder, virksomhederne har for at opkvalificere ledige ved nyansættelse.

Ovenstående fire indsatsområder har fokus på at skabe resultater på kort sigt. For at understøtte tilgængelig kvalificeret arbejdskraft på længere sigt samarbejder Viborg Kommune med uddannelsesinstitutionerne og erhvervslivet gennem Karriereby Viborg. En række tiltag under Karriereby Viborg fokuserer på at gøre børn og unge forberedte til at træffe kvalificerede uddannelses- og karrierevalg bl.a. på baggrund af samarbejde med lokale virksomheder.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

3 Temaafsnit om megatrends

Det andet temakapiteli dette års kommunerapporter sætter fokus på de megatrends, der især præger erhvervsudviklingen i disse år – nemlig grøn omstilling og digitalisering.

Der er desværre endnu ikke data og indikatorer, der gør det muligt at følge udviklingen i den digitale transformation og grønne omstilling i erhvervslivet på tværs af kommuner.

Men afsnittet viser nøgleindikatorer for CO₂-udledning, energiforbrug og digitale kompetencer. Herudover vises data for virksomhedernes deltagelse i SMV:Digital.

Til sidst giver afsnittet et overblik over initiativer i kommunen, der understøtter henholdsvis digitalisering og grøn omstilling.

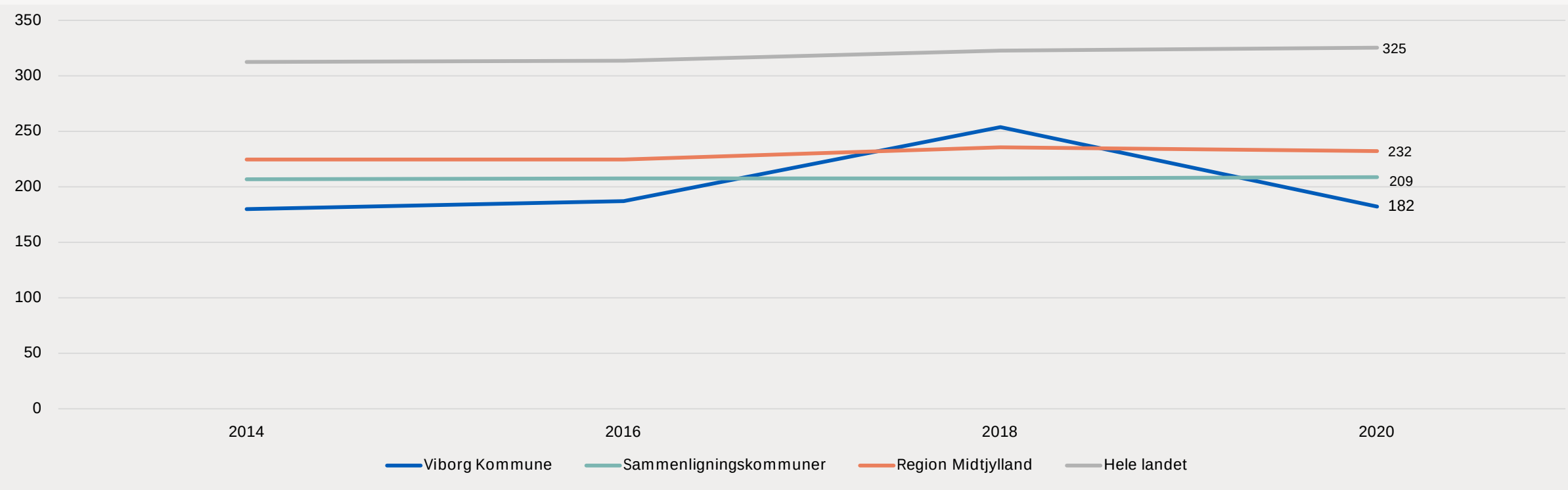
Lavere energiforbrug i industrien end på landsplan

Et af de områder, hvor der er sammenlignelige data på kommunalt niveau relateret til den grønne omstilling, er industriens energiforbrug, som i mange midtjyske kommuner udgør en væsentlig del af det samlede CO₂-aftryk. På dette område er der dog betydelige forskelle på tværs af kommuner, der bl.a. kan hænge sammen med forskelle i branchestrukturen.

Industrivirksomhederne i Viborg Kommune har set over hele perioden 2014 til 2020 haft et relativt lavt energiforbrug pr. medarbejder, som det fremgår af Figur 3.1. Efter en stigning i perioden 2016 til 2018 faldt energiforbruget pr. medarbejder igen i Viborg Kommune i 2020. Med undtagelse af 2018 har Viborg Kommunes energiforbrug pr. medarbejder været under sammenligningskommunerne.

Det fremgår også af figuren, at energiforbruget pr. medarbejder i industrien har været forholdsvis konstant gennem hele perioden i både Region Midtjylland og hele landet.

Figur 3.1. Udviklingen i industriens energiforbrug (målt i 1.000 gigajoule pr. beskæftiget), 2014-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Energistyrelsen.
Sammenligningskommuner omfatter: Horsens Kommune, Herning Kommune, Holstebro Kommune, Randers Kommune & Silkeborg Kommune

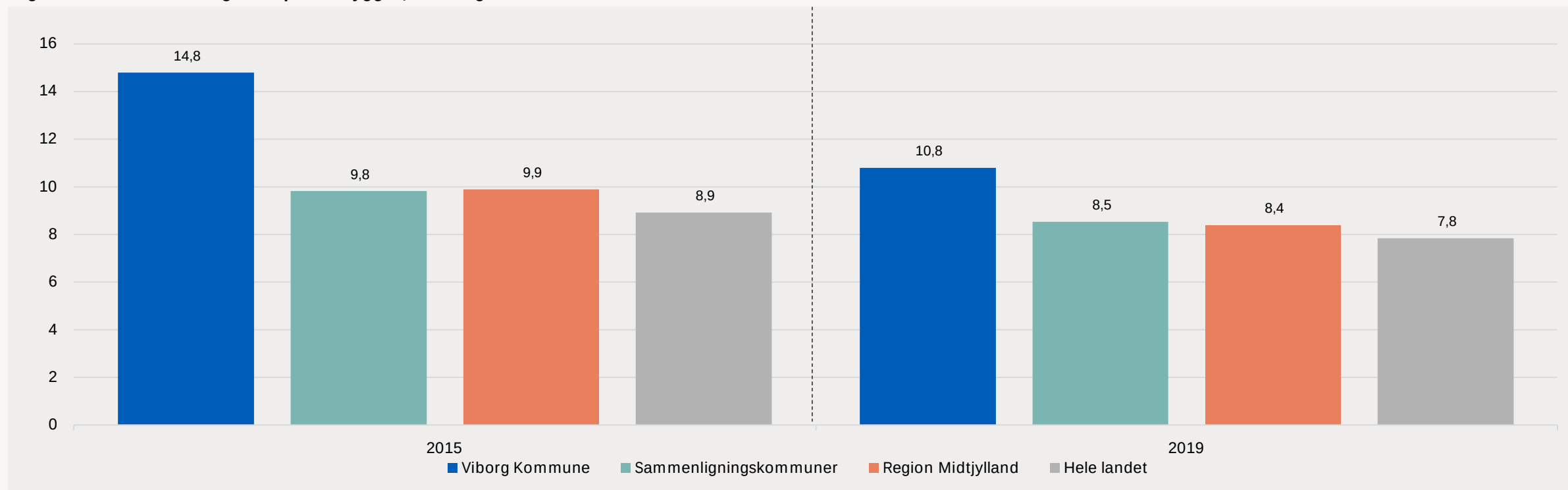
Fald på 27 pct. i CO2-udledningen pr. indbygger

I mange kommuner er der stor opmærksomhed på udviklingen i den samlede CO2-udledning, og en række kommuner har opstillet mål om CO2-neutralitet inden for en årrække. Figuren nedenfor viser CO2-udledningen pr. indbygger i 2015 og 2019 i kommunen, regionen, sammenligningskommunerne og hele landet.

Det fremgår, at Viborg Kommune generelt har en høj CO2-udledning pr. indbygger, hvilket bl.a. skal ses i lyset af, at industri og landbrug fylder meget i kommunen. Frem mod 2019 er der dog sket et markant fald i Viborg Kommune på i alt fire tons CO2 pr. indbygger. Der er også sket et fald i resten af landet og regionen som helhed, men da faldet er mindre, er forskellen til regions- og landsgennemsnittet indsnævret.

Faldet i Viborg Kommune svarer til et fald i CO2-udledningen pr. indbygger på 27 pct. over de fire år.

Figur 3.2. CO2-udledning tons pr. indbygger, 2015 og 2019

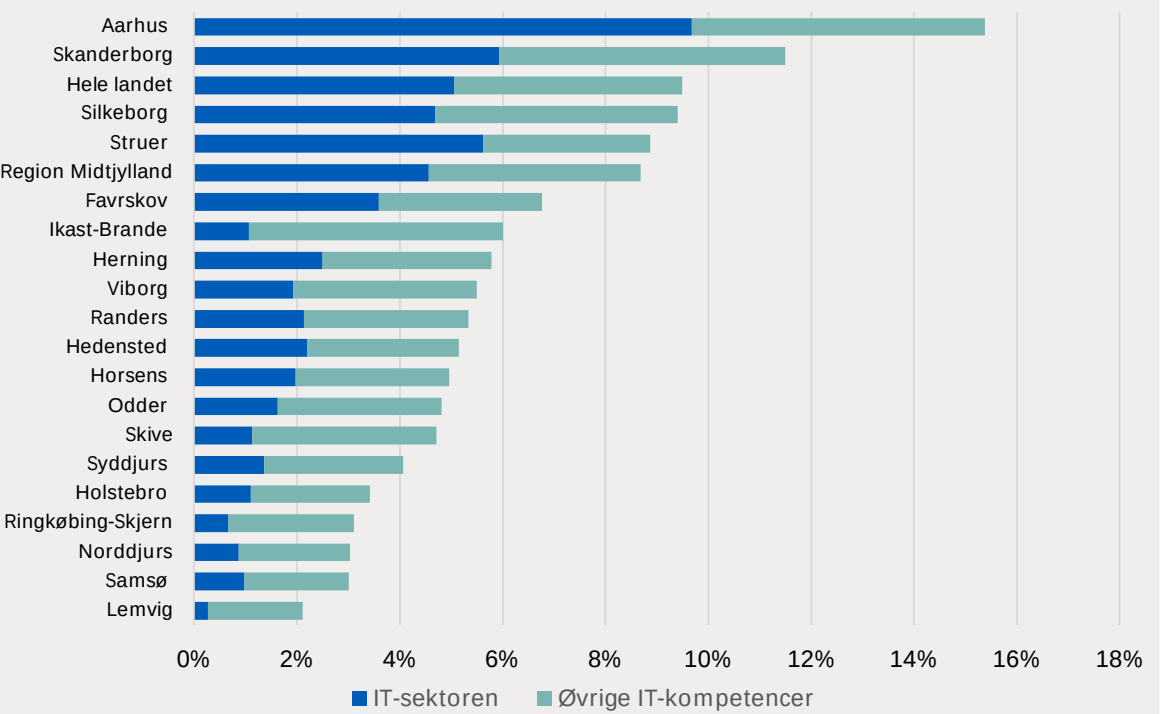
Beskeden vækst i it-beskæftigelsen i Viborg Kommune

En vigtig indikator for erhvervslivets evne til digital transformation er it-beskæftigelsen. Det vil sige antallet af personer, der arbejder med drift og udvikling inden for it. It-arbejdsmarkedet kan inddeles i personer ansat i it-sektoren samt personer i andre brancher, der har en it-uddannelse eller er ansat i en it-stilling (øvrige it-kompetencer). Som det fremgår af Figur 3.3, er it-beskæftigelsen klart størst i Aarhus Kommune efterfulgt af Viborg Kommune.

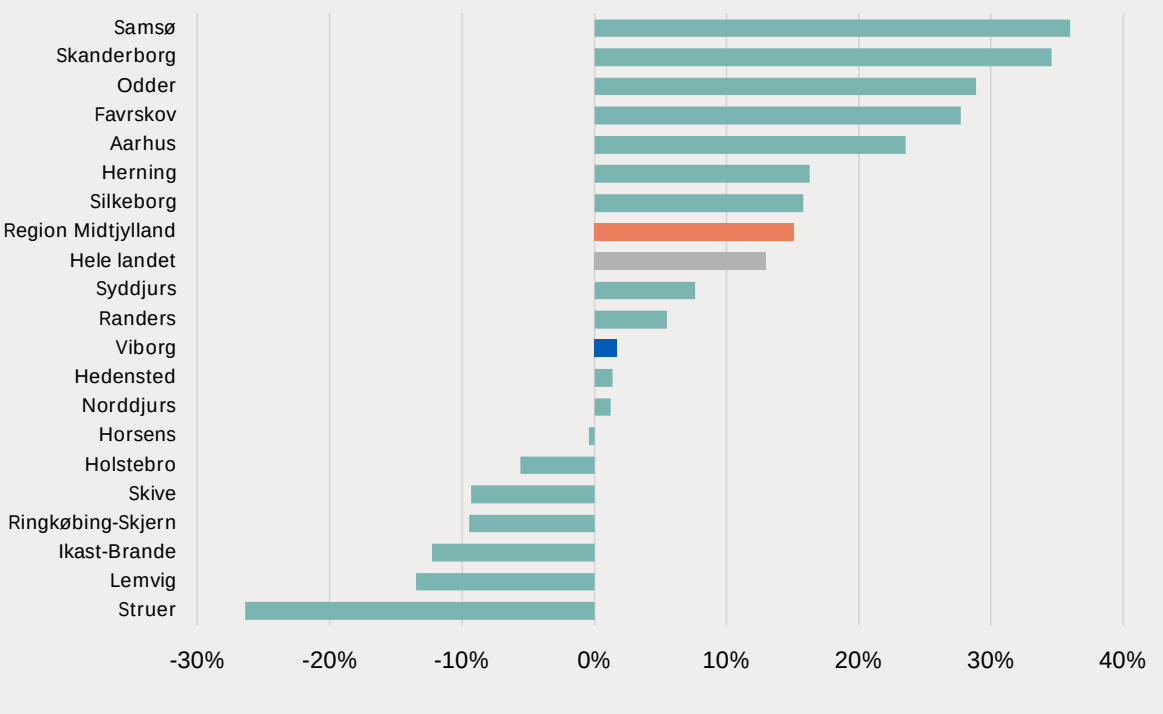
Viborg Kommune ligger nummer otte blandt de midtjyske kommuner målt på it-beskæftigelsens andel af den samlede beskæftigelse. Samlet udgør it-beskæftigelsen knap seks pct. af den samlede private beskæftigelse i Viborg Kommune.

Figuren til højre viser, at mange kommuner har haft vækst i it-beskæftigelsen. Det gælder også Viborg Kommune, hvor antallet af it-jobs er steget med to pct. i perioden 2015 til 2020. For regionen som helhed har væksten været på 15 pct.

Figur 3.3. It-beskæftigelse opdelt efter kommuner, 2020

Figur 3.4. Udvikling i beskæftigelsen på it-arbejdsmarkedet, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Mange deltagere i SMV:Digital blandt virksomheder i Viborg Kommune

En indikator for den digitale transformation i virksomhederne er deltagelsen i nationale programmer, der yder tilskud til it-udvikling. Det største og bredest forankrede program i Danmark er SMV:Digital. Gennem SMV:Digital kan SMV'er med 2-249 ansatte søge om tilskud, hvor et rådgivningsforløb bliver skræddersyet ud fra virksomhedens udviklingsprojekt.

I perioden 2019 til 2021 deltog 993 virksomheder i Region Midtjylland i SMV:Digital-projekter, svarende til 35 pct. af alle forløb på landsplan. Tabellen nedenfor viser fordelingen af de 993 virksomheder på kommuner og antal deltagere pr. 1.000 virksomheder i målgruppen.

Det fremgår, at Viborg Kommune havde 27 deltagere pr. 1.000 virksomheder, hvilket er under regionsgennemsnittet, men over landsgennemsnittet. Tabellen viser også, at antallet af deltagere pr. 1.000 virksomheder er klart større i Region Midtjylland end i resten af landet.

Tabel 3.1. Deltagere i SMV:Digital, 2019-21

Kommuner	Antal deltagere	Deltagere pr. 1.000 virksomheder i målgruppen
Aarhus	282	44
Silkeborg	86	50
Hedensted	67	68
Randers	61	34
Herning	61	30
Skanderborg	58	51
Viborg	51	27
Horsens	49	29
Favrskov	45	52
Holstebro	43	34
Ringkøbing-Skjern	41	29
Ikast-Brande	39	44
Struer	29	73
Skive	22	23
Odder	17	43
Norddjurs	15	20
Lemvig	12	22
Syddjurs	9	11
Region Midtjylland	993	38
Øvrige regioner	1879	22

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Erhvervsstyrelsen
Note: Samsø Kommune indgår ikke i statistikken, da der ikke er nok deltagere. De enkelte kommuner kan derfor ikke summeres til totalen for Region Midtjylland. Antallet af virksomheder i målgruppen er opgjort som antallet virksomheder med to eller flere medarbejdere.

Initiativer og tiltag i Viborg Kommune til at understøtte digitalisering og grøn omstilling

I. Lokale udfordringer og potentiale forbundet med grøn omstilling og digitalisering i Viborg Kommune

Erhvervslivet i Viborg Kommune er ligesom det øvrige Danmark domineret af små og mellemstore virksomheder, der som oftest er underleverandører. Det gør på den ene side virksomhederne i stand til at tilpasse produktionen efter kundernes behov, herunder også i forhold til nye krav om grønnere produkter. På den anden side er de sårbare overfor pludselige nye krav. Både grøn omstilling og digitalisering kan være komplekse for særligt mindre virksomheder, hvorfor de har brug for råd og vejledning lokalt og fra andre aktører.

En del iværksættere har ønsket om at bidrage til den grønne omstilling - i flere tilfælde er den grønne omstilling endda udgangspunktet for deres ide og virksomhed. Krav fra både forbrugerne og erhvervskunder om grønnere produkter giver også mulighed for, at helt nye virksomheder kan komme på markedet med helt nye måder at tænke produkter og produktion på.

II. Lokale indsatser og initiativer med henblik på at understøtte grøn omstilling og digitalisering

Viborg Kommune deltager i det regionale, EU-støttede, projekt 'Energicheck i små og mellemstore virksomheder' (ECSMV). I projektet får virksomheder hjælp til at øge energieffektiviteten og reducere CO₂-udledningen. I Viborg Kommune udføres opgaven hovedsageligt af Business Viborg, og i løbet af projektperioden forventes der udført screeninger af 100 virksomheder.

I Viborg Kommune er FN17 Business Center etableret. Centret er skabt i et bredt samarbejde mellem Business Viborg, Agro Business Park, uddannelsesinstitutioner, virksomheder og lokale fonde. Centrets primære formål er at hjælpe og inspirere både etablerede virksomheder og iværksættere til at få implementeret Verdensmålene i deres forretningsstrategi. Dette gøres via inspirationsmøder, seminarer, forløb og tilknyttede eksterne rådgivere. Centret har fokus på alle verdensmålene, men virksomhedernes interesse retter sig i særlig høj grad mod de verdensmål, der omhandler grøn omstilling.

Viborg Kommune har i lighed med alle andre kommuner, som har tilsluttet sig DK2020-projektet, udarbejdet en klimaplan med henblik på at opnå netto nul-udledning i 2050. Planen inkl. handleplaner vedtages i 2022. Som en del af handleplanerne vil der blive indgået et eller flere partnerskaber med erhvervslivet, hvor der er fokus på inspiration, erfaringsudveksling og samarbejde om at nå den fælles målsætning.

I Viborg Kommune foregår en betydelig landbrugsproduktion, og der er samtidig en række væsentlige aktører indenfor forskning, uddannelse og landbrugsrelaterede virksomheder. Derfor er der et særligt fokus på landbruget i arbejdet med DK2020 klimaplanen, hvor Viborg Kommune har etableret et rådgivende dialogforum for grøn omstilling af landbruget med deltagelse af en række væsentlige aktører. Det primære formål er at have en målrettet dialog om, hvordan et klimaneutralt landbrug kan se ud i 2050 - og hvordan vejen derhen kan se ud.

"Grønne Sammen" er et ambitiøst initiativ, der skal bidrage til en mere bæredygtig fremtid ved at inddrage og engagere de kommende generationer fra en tidlig alder. 14.000 børn og unge fra alle Viborg Kommunes dagplejere, børnehuse og folkeskoler skal en gang om året i en uge beskæftige sig med bæredygtige tanker, ideer, muligheder og handlinger. Grønne Sammen skal være med til at give børn og unge håb for fremtiden, kompetencer til at bidrage til den grønne omstilling og glæde over naturens ressourcer. Initiativet samler og mobiliserer hele Viborg Kommune om en fælles grøn dagsorden – hvor det lokale erhvervsliv, kulturinstitutioner, foreninger, uddannelsesinstitutioner, forældre og øvrige borgere er samarbejdspartnere.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

4 Beskæftigelse og specialisering

Dette afsnit fokuserer på udviklingen i beskæftigelsen i Viborg Kommune og kommunens erhvervmæssige specialisering.

Først sammenlignes den samlede udvikling i den private jobskabelse med sammenligningskommunerne, hele regionen og resten af landet.

Derefter går afsnittet i dybden med erhvervsspecialiseringen. Først vises specialiseringen inden for de erhvervsområder, hvor der er etableret nationale klynger. Derefter vises jobudviklingen og erhvervsspecialiseringen på brancheniveau.

Stigende privat beskæftigelse i Viborg Kommune siden 2015

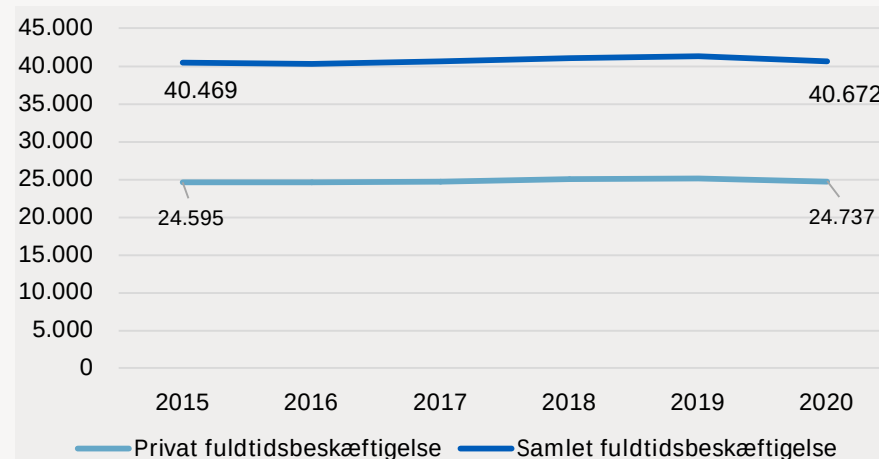
En central indikator for udviklingen i erhvervspræstationerne i en kommune er udviklingen i den samlede private jobskabelse. Figur 4.1 viser, at der i perioden 2015 til 2020 er sket en vækst i den private fuldtidsbeskæftigelse på ca. 100 personer i Viborg Kommune, hvilket har ført til en tilsvarende vækst i den samlede beskæftigelse.

Figur 4.2. viser, at væksten har været noget svagere end i både sammenligningskommunerne, regionen og hele landet. Figuren viser også, at Viborg Kommune i 2020 oplevede et fald i den private beskæftigelse i modsætning til sammenligningskommunerne, der oplevede en lille stigning.

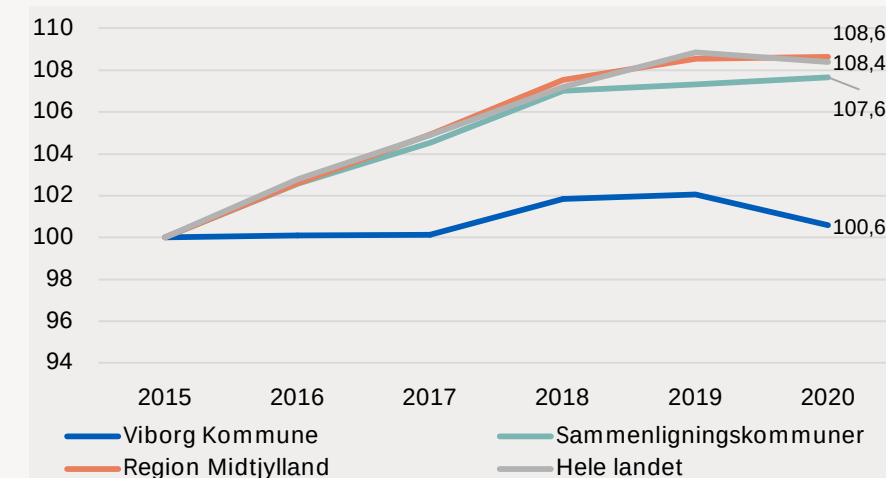
For at belyse udviklingen under coronakrisen viser Figur 4.3 den kvartalsvise udvikling i den private beskæftigelse siden første kvartal 2020.

Figuren viser, at også 2021 har været karakteriseret ved en lidt svagere beskæftigelsesudvikling i Viborg Kommune end i resten af regionen, om end den samlede beskæftigelse er steget med 4 pct. i Viborg siden starten af krisen.

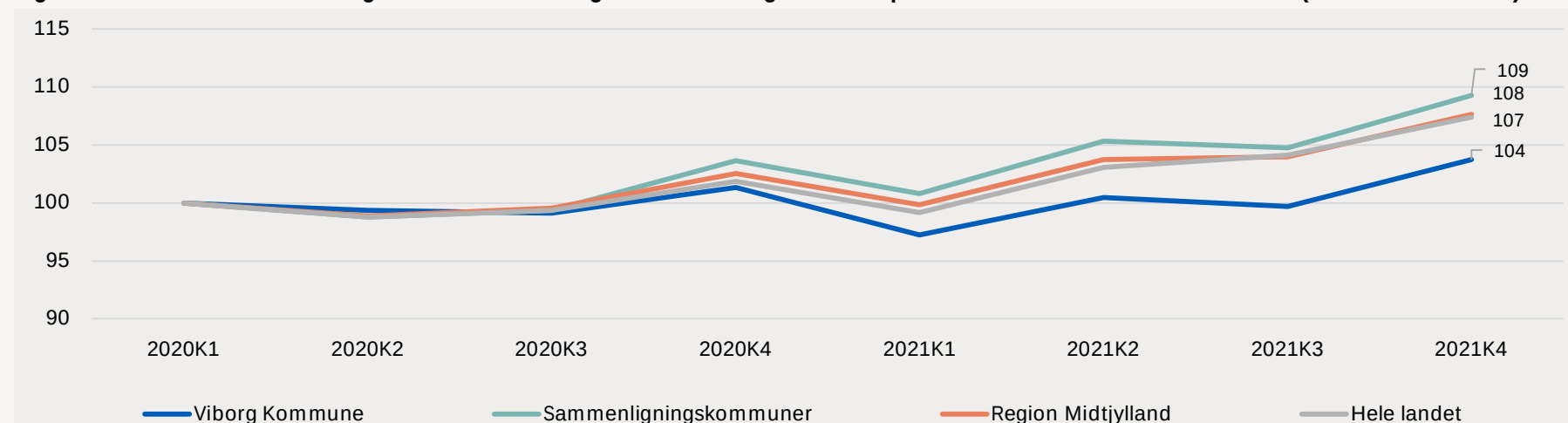
Figur 4.1. Udvikling i den private og samlede fuldtidsbeskæftigelse, 2015-20

Figur 4.2. Indekseret udvikling i antal fuldtidsbeskæftigede i den private sektor (2015=100)

Figur 4.3. Indekseret udvikling i fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i den private sektor under coronakrisen (1. kv. 2020=100)

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik (for Figur 4.1. og 4.2.) og jobindsats.dk (for Figur 4.3.). Sammenligningskommuner omfatter: Horsens Kommune, Herning Kommune, Holstebro Kommune, Randers Kommune og Silkeborg Kommune. I Figur 4.3. er beskæftigelsen i den private sektor opgjort ved den samlede beskæftigelse fratrukket beskæftigelsen i branchen offentlig administration, undervisning og sundhed.

Klynger: Den grønne sektor og fødevarer dominerer i Viborg Kommune

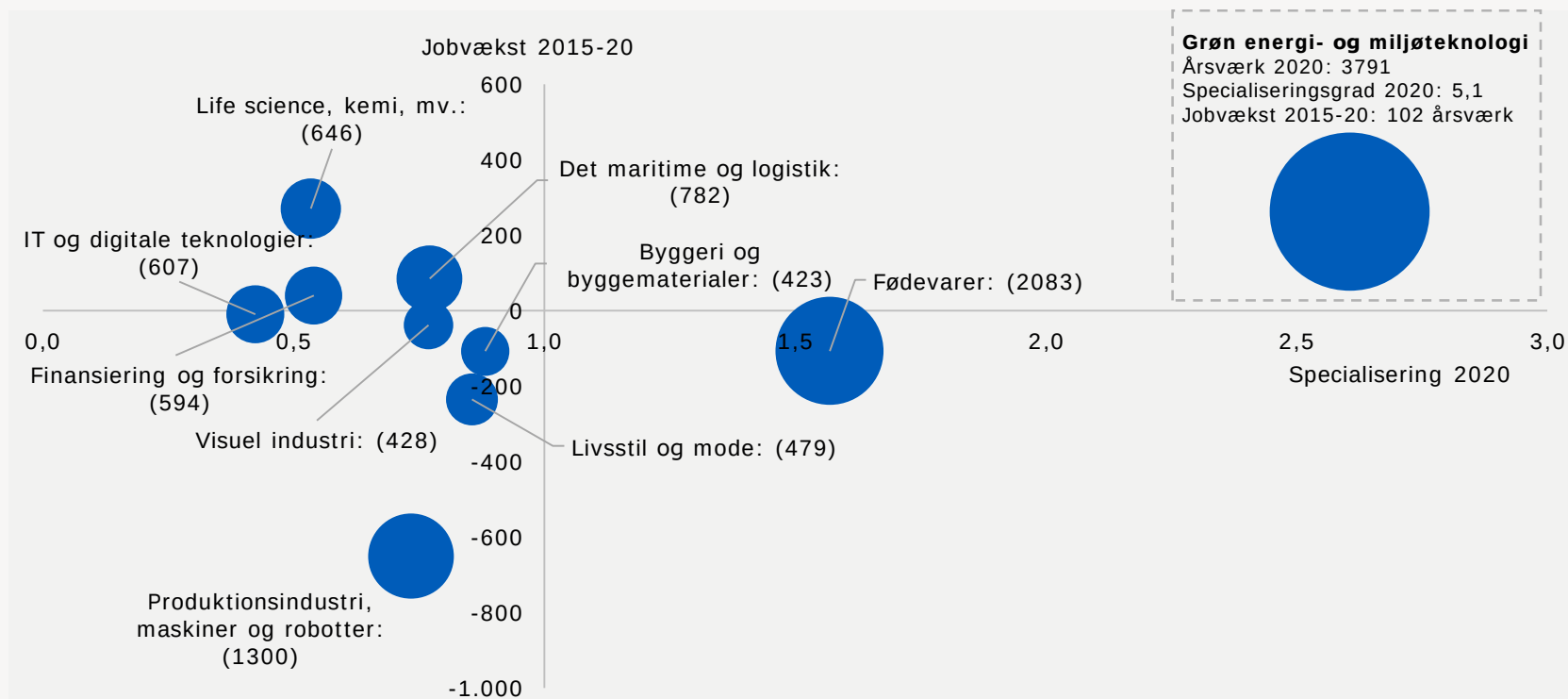
Figuren nedenfor giver et overblik over, hvordan Viborg Kommune er specialiseret inden for de erhvervsområder, hvor der er etableret nationale klynger. Figuren omfatter dermed kun virksomheder, der ligger inden for erhverv, hvor virksomhederne konkurrerer internationalt (enten fordi de har eksport eller leverer viden og ydelser til erhverv med stor eksport).

Figuren viser, at grøn energi- og miljøteknologi er klart den største klynge med næsten 3.800 årsværk og en specialiseringsgrad på 5,1. Det sidste vil sige, at klyngeområdet fylder fem gange så meget som i en gennemsnitskommune. Det illustrerer Grundfos' store betydning for kommunens samlede erhvervsprofil.

Herudover er Viborg Kommune specialiseret inden for fødevarer, der både dækker over fødevarerproduktion, primære erhverv og rådgivere på området. Den samlede beskæftigelse i denne klynge er ca. 2.000 årsværk.

De øvrige klynger fylder ikke så meget i Viborg Kommune. Det fremgår, at produktionsindustri mv. har oplevet betydelig tilbagegang, mens life science klyngen har haft vækst siden 2015.

Figur 4.4. Kommunens erhvervsmæssige specialisering samt jobvækst opdelt på klyngeområder, 2015-20

Figuren viser Viborg Kommunes erhvervsmæssige specialisering inden for de områder, hvor der er etableret nationale klynger. Klyngernes betydning er vist gennem tre indikatorer:

- Cirklernes størrelse illustrerer størrelsen af hver klynge målt på antal fuldtidsbeskæftigede i 2020. Antal årsværk er angivet i parentes ud for hver cirkel.
- Placeringen langs figurens x-akse viser klyngens specialiseringsgrad. En specialiseringsgrad over 1 er udtryk for, at klyngens andel af Viborg Kommunes private beskæftigelse er større end i resten af landet.
- Placeringen langs y-aksen viser udviklingen i antal fuldtidsbeskæftigede 2015-20. Dvs. om klyngen har haft vækst eller tilbagegang de sidste fem år.

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Klyngerne er baseret på statistikarbejdet, der ligger til grund for rapporten "Erhvervsmæssige styrkeområder – Kortlægning af erhvervsstyrker i dansk erhvervsliv", som IRIS Group og CRT udarbejdede for Erhvervsstyrelsen i 2019. Nogle erhverv i figuren dækker flere nationale klynger. Fx dækker "grøn energi- og miljøteknologi" både over virksomheder, der er i målgruppen fra CLEAN og Energy Cluster. På grund af diskretioneringer er klyngeområderne grøn energi- og miljøteknologi og byggeri og byggematerialer i 2015 og klyngeområderne life science og grøn energi- og miljøteknologi i 2020 beregnet. De samlede diskretionerede årsværk i 2015 og 2020 er fordelt ud på klyngeområderne i de respektive år efter deres andel i 2017-2018.

Mangfoldig erhvervsstruktur i Viborg Kommune

Hvor figuren på forrige side gav et overblik over Viborg Kommunes specialisering inden for de nationale klyngeområder, tager Tabel 4.1 afsæt i en traditionel brancheinddeling og omfatter alle private virksomheder. Den viser, at elektronikindustri mv. er den største branche i Viborg Kommune målt på antallet af fuldtidsjobs, og at denne branche (der bl.a. omfatter Grundfos) også har en meget høj specialisering på 3,5. Derudover er handel, bygge og anlæg og primære erhverv toneangivende brancher i Viborg Kommune. Den største procentvise vækst i beskæftigelsen er sket inden for bygge og anlæg samt en række serviceerhverv.

Tabel 4.1. Antal private jobs, jobvækst 2015-20 samt erhvervsmæssig specialisering, opdelt på brancheniveau

Branche	Antal fuldtidsjobs		Jobvækst, 2015-20 (pct.)	Jobvækst i hele landet, 2015-20 (pct.)	Specialisering, 2020
	2015	2020			
Elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri	4.353	4.529	4%	11%	3,5
Detailhandel	2.905	2.872	-1%	2%	1,1
Bygge og anlæg	2.487	2.841	14%	17%	1,2
Landbrug, skovbrug og fiskeri	2.138	1.954	-9%	-2%	2,2
Engroshandel	1.691	1.796	6%	5%	0,8
Rådgivning, forskning og udvikling	1.491	925	-38%	14%	0,6
Operationel service	685	891	30%	12%	0,6
Transport	808	877	9%	7%	0,6
Føde-, drikke- og tobaksvareindustri	641	717	12%	3%	1,0
Sundhedsvæsen	593	674	14%	12%	1,1
Undervisning	628	670	7%	9%	1,2
Ejendomshandel og udlejning	651	663	2%	6%	1,0
Hoteller og restauranter	655	617	-6%	9%	0,6
Tekstil-, træ-, papir- og møbelindustri, mv.	834	608	-27%	2%	0,8
Finansiering og forsikring	560	606	8%	7%	0,5
Tele, it og information	537	513	-5%	20%	0,5
Reklame og øvrig erhvervsservice	422	479	14%	11%	1,1
Private velfærdsinstitutioner	379	469	24%	18%	0,8
Olieraffinaderier mv., kemisk industri, medicinalindustri, plast-, glas- og betonindustri	399	466	17%	6%	0,5
Metalindustri	507	456	-10%	1%	0,9
Andre serviceydelser mv.	536	444	-17%	7%	0,6
Kultur og fritid	301	309	2%	13%	0,8
Råstof, energi og forsyning mv.	233	235	1%	9%	0,9
Forlag, tv og radio	162	129	-20%	6%	0,4
Alle brancher	24.595	24.737	1%	8%	1,0

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik. Note: En specialiseringsgrad over 1 er udtryk for, at branchens andel af kommunens private beskæftigelse er større end i resten af landet. Hvis specialiseringsgraden er under 1, fylder branchen mindre i kommunen end i resten af landet eller en gennemsnitskommune. Tal markeret med rød angiver, at væksten har været negativ.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

5 Iværksætteri og virksomhedsbestand

Dette afsnit fokuserer på tilgang og frafald af virksomheder i Viborg Kommune. Først vises udviklingen i iværksætteriet i kommunen efterfulgt af tal for overlevelsesraten blandt de nye virksomheder samt for konkurser.

Derefter vises tilflytningen og fraflytningen af etablerede virksomheder siden 2015.

Endelig viser afsnittet den samlede udvikling i virksomhedsbestanden i Viborg Kommune.

Etableringsraten i Viborg Kommune lå i 2020 under regionsgennemsnittet

Iværksættere spiller en vigtig rolle for innovation og jobskabelse i erhvervslivet.

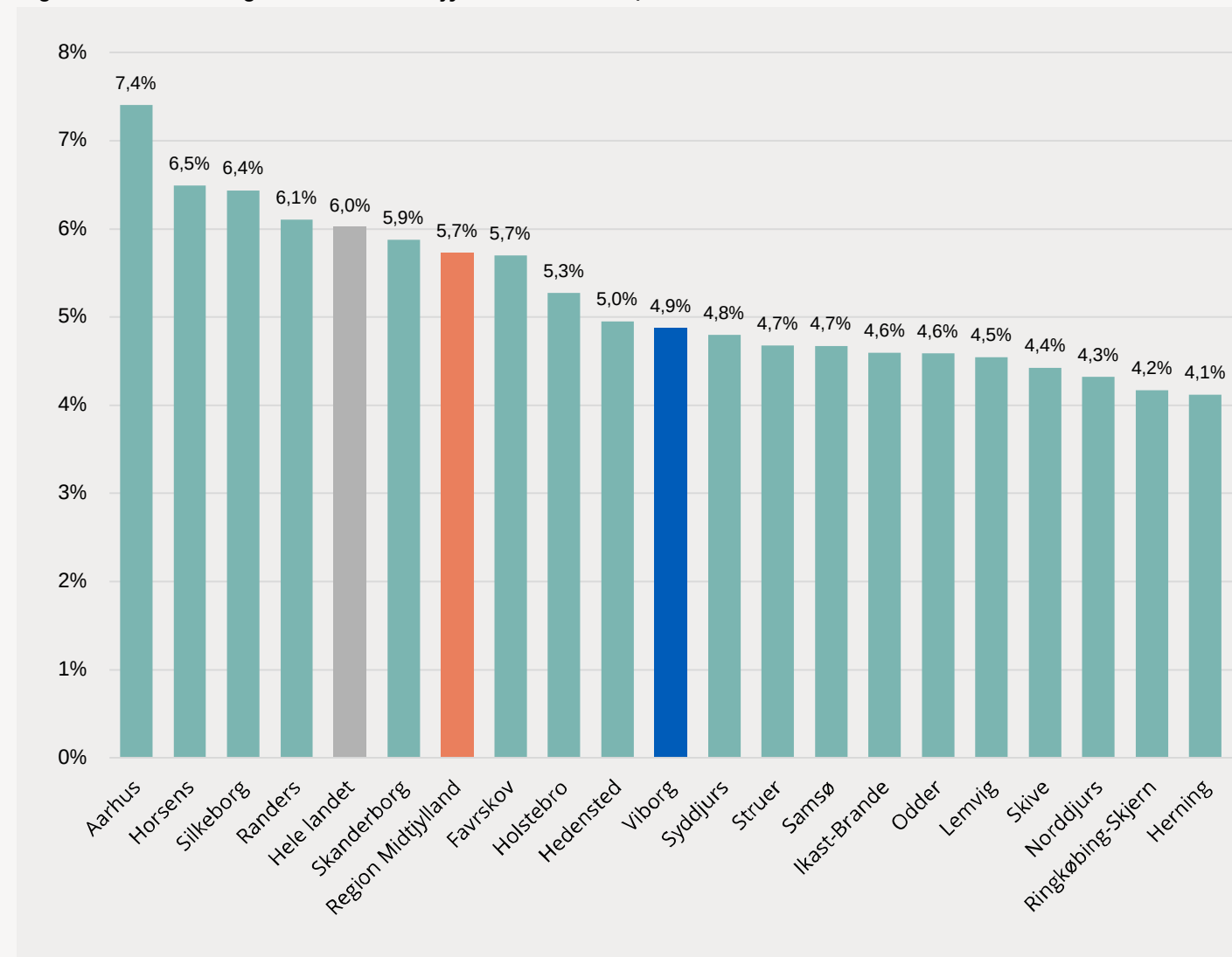
Figuren til højre viser etableringsraten (andelen af den samlede virksomhedsbestand, der er etableret i 2020) i de midtjyske kommuner i 2020 sammenholdt med lands- og regionsgennemsnittet.

Som det fremgår, lå etableringsraten i Viborg Kommune i 2020 lidt under både landsgennemsnittet og regionsgennemsnittet.

Figuren viser også, at Aarhus Kommune havde den højeste etableringsrate på ca. 7,4 pct., mens de to vestjyske kommuner – Herning Kommune og Ringkøbing-Skjern Kommune – havde den laveste etableringsrate på lidt over 4 pct. Generelt er etableringsraterne højere i de østjyske end i de vestjyske kommuner.

Figur 5.1. Etableringsrater i de midtjyske kommuner, 2020

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Etableringsraten er opgjort som antal virksomheder etableret i året sat i forhold til den samlede virksomhedsbestand.

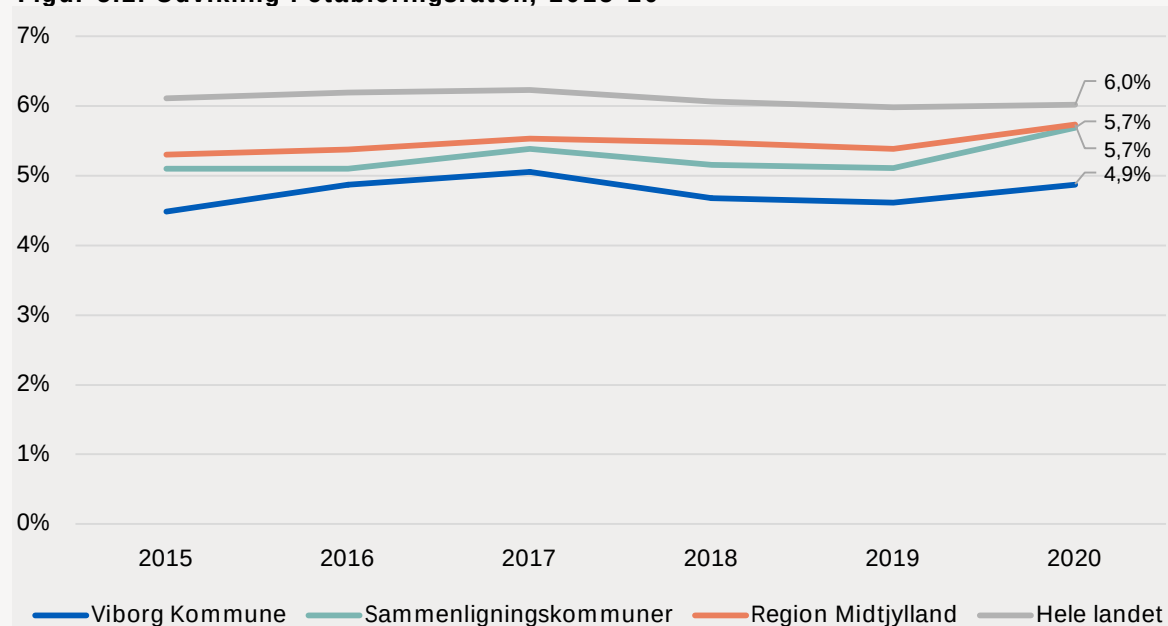
Lille stigning i etableringsraten siden 2015

Figuren neden for viser udviklingen i etableringsraten i perioden 2015 til 2020 for Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og hele landet.

Som det fremgår, har etableringsraten i hele perioden ligget under niveauet i sammenligningskommunerne og resten af regionen.

Figuren viser også, at forskellen mellem de midtjyske kommuner og resten af landet er blevet indsnævret gennem perioden. Hvor etableringsraten på landsplan er faldet en smule i den femårige periode, er den steget med ca. et halvt procentpoint i Viborg Kommune.

Figur 5.2. Udvikling i etableringsraten, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Etableringsraten er opgjort som antal virksomheder etableret i året sat i forhold til den samlede virksomhedsbestand. Sammenligningskommuner omfatter: Horsens Kommune, Herning Kommune, Holstebro Kommune, Randers Kommune og Silkeborg Kommune.

En del iværksættere inden for bygge og anlæg i Viborg Kommune

For den enkelte kommune kan det endvidere være interessant at se nærmere på branchefordelingen af de nye virksomheder. Tabel 5.1 viser netop, hvordan iværksætterne er fordelt på 12 brancheområder i perioden 2019 til 2020.

Af tabellen fremgår det, at der i Viborg Kommune er etableret flest virksomheder inden for bygge og anlæg efterfulgt af en række serviceerhverv og primære erhverv.

Tabellen viser også, at fordelingen i Viborg Kommune kun i begrænset omfang adskiller sig fra fordelingen blandt sammenligningskommunerne og resten af regionen. Dog afslører tabellen, at bygge og anlæg fylder mere i Viborg Kommune, mens vidensservice fylder mindre end i sammenligningskommunerne og regionen som helhed.

Tabel 5.1. Fordeling af iværksættere efter brancher, gennemsnit for 2019-20

Branche	Viborg Kommune	Sammenligningskommuner	Region Midtjylland	Hele landet
Bygge og anlæg	17%	14%	12%	13%
Finansiering, forsikring og ejendomme	13%	11%	12%	9%
Landbrug, skovbrug, fiskeri, råstof, forsyning og andre serviceydelser	12%	10%	10%	8%
Private velfærdsinstitutioner og kultur	10%	10%	9%	9%
Vidensservice	10%	12%	15%	16%
Operationel service	8%	9%	8%	9%
Detailhandel	7%	9%	8%	8%
Industri	6%	5%	5%	4%
Hoteller og restauranter	6%	6%	5%	6%
Information og kommunikation	5%	5%	7%	9%
Engroshandel	4%	4%	4%	3%
Transport	1%	4%	4%	5%
I alt	100%	100%	100%	100%

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Iværksættervirksomheder med uoplyst sektor er ikke medtaget.

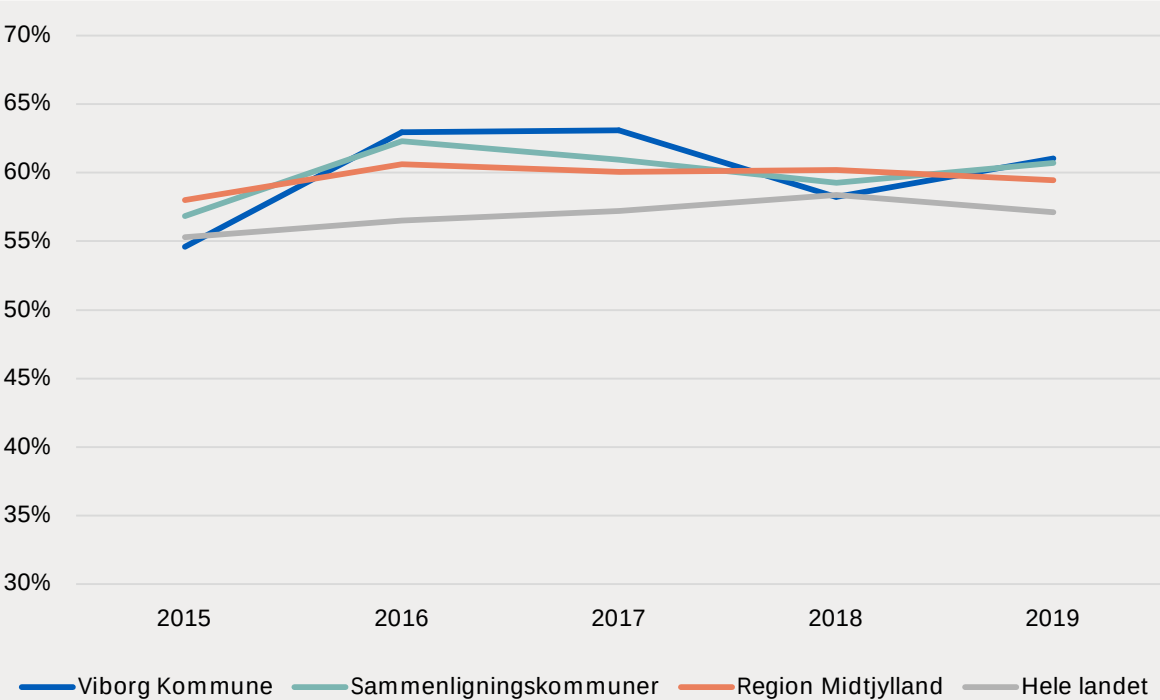
Pæne overlevelsesrater i Viborg Kommune

En vigtig indikator for iværksættervilkårene i en kommune er overlevelsesraten. Det vil sige andelen af iværksættervirksomheder, der formår at fastholde en væsentlig økonomisk aktivitet efter, at de er etableret. Figurene nedenfor viser overlevelsesraterne henholdsvis tre- og fem år efter etablering for iværksættere i henholdsvis Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og hele landet.

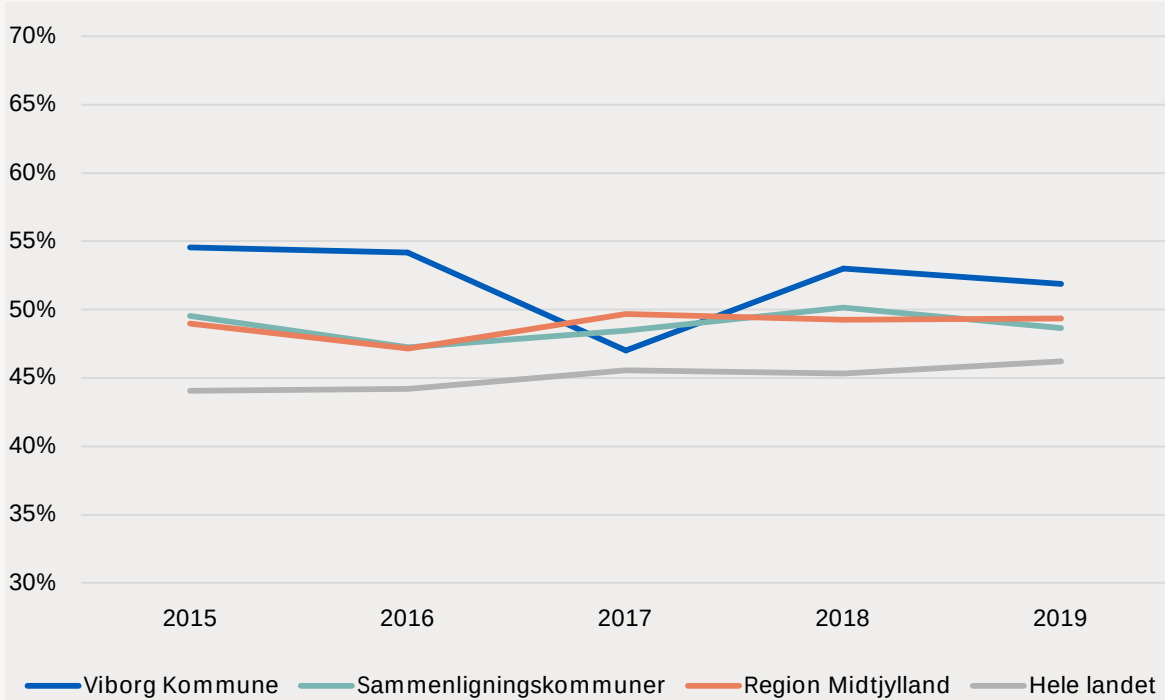
Det fremgår, at overlevelsesraterne svinger en del fra år til år. Set over hele perioden er specielt den femårige overlevelsesrate højere i Viborg Kommune end i sammenligningskommunerne, regionen og landsgennemsnittet. Hvad angår den treårige overlevelsesrate, er Viborg Kommune i 2019 på niveau med sammenligningskommunerne, men over regionen og landsgennemsnittet.

Mere specifikt viser figurene, at iværksættere fra Viborg Kommune fra 2012 er den årgang, der har klaret sig dårligst. Det ses af den treårige overlevelsesrate i 2015 og den femårige rate i 2017.

Figur 5.3 Udvikling i overlevelsesraten (tre år efter etablering), 2015-19

Figur 5.4 Udvikling i overlevelsesraten (fem år efter etablering), 2015-19

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

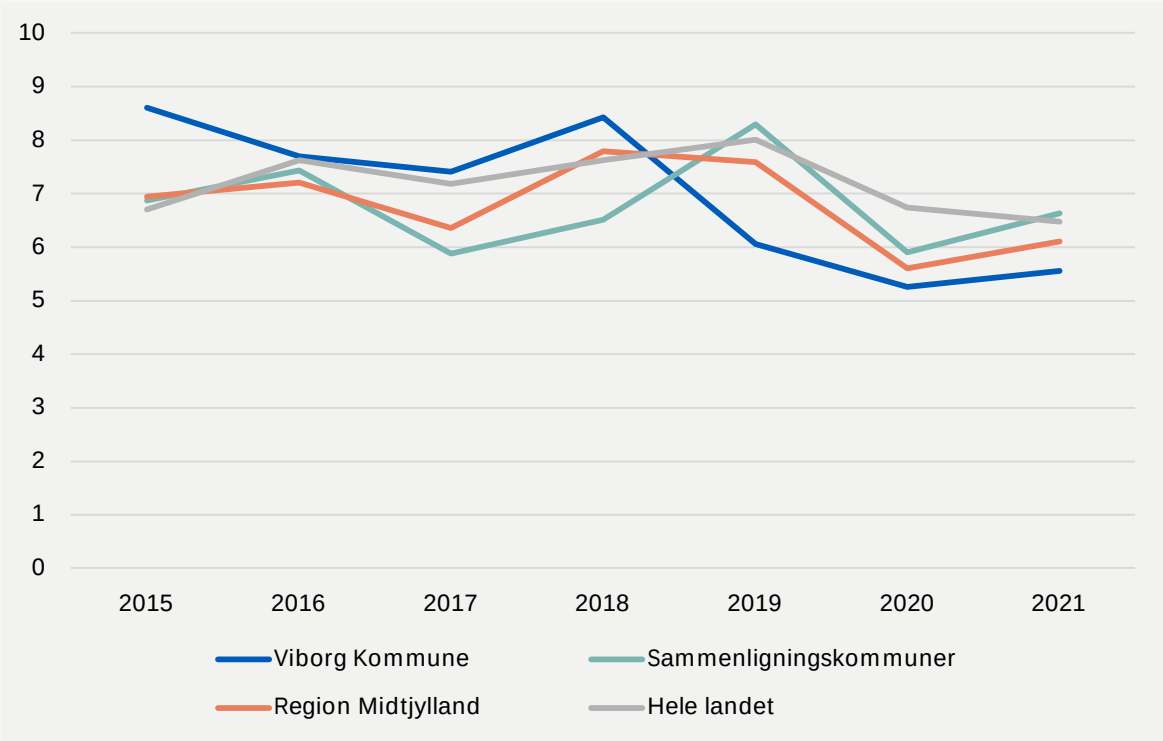
Fald i antallet af konkurser blandt virksomheder i Viborg Kommune

En anden indikator for afvikling og frafald af virksomheder er omfanget af konkurser. Figuren til venstre viser, hvor mange virksomheder der blev erklæret konkurs i Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og hele landet – opgjort som antal konkurser pr. 1.000 virksomheder.

Det fremgår, at andelen af konkurser i Viborg Kommune lå lidt højere end landsgennemsnittet i perioden 2015 til 2018. Omvendt lå Viborg Kommune under resten af regionen og bedre end landet som helhed fra 2019 til 2021. Figuren viser også, at antallet af konkurser generelt har været faldende under coronakrisen, hvilket skal ses i lyset af adgangen til hjælpepakker.

Tabellen til højre viser, hvordan konkurserne fordeler sig på hovedsektorer i Viborg Kommune. Mens service stod for en stor andel af konkurserne i 2020, var bygge og anlæg i 2021 den sektor, der havde flest konkurser.

Figur 5.5. Udvikling i antal konkurser pr. 1.000 virksomheder, 2015-21

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Konkurser er opgjort for virksomheder med beskæftigelse og/eller en omsætning på mindst en mio. kr. (aktive virksomheder). Antallet af virksomheder for 2021 er estimeret på baggrund af udviklingen i virksomhedsbestanden i perioden 2015-20.

Tabel 5.2. Fordeling af konkurser i Viborg Kommune på hovedsektorer, 2015-21

Sektor	2015	2018	2021
Handel	23%	22%	10%
Service	23%	38%	19%
Primære erhverv	20%	18%	13%
Bygge og anlæg	20%	11%	48%
Transport	9%	4%	3%
Industri	5%	7%	6%
I alt	100%	100%	100%

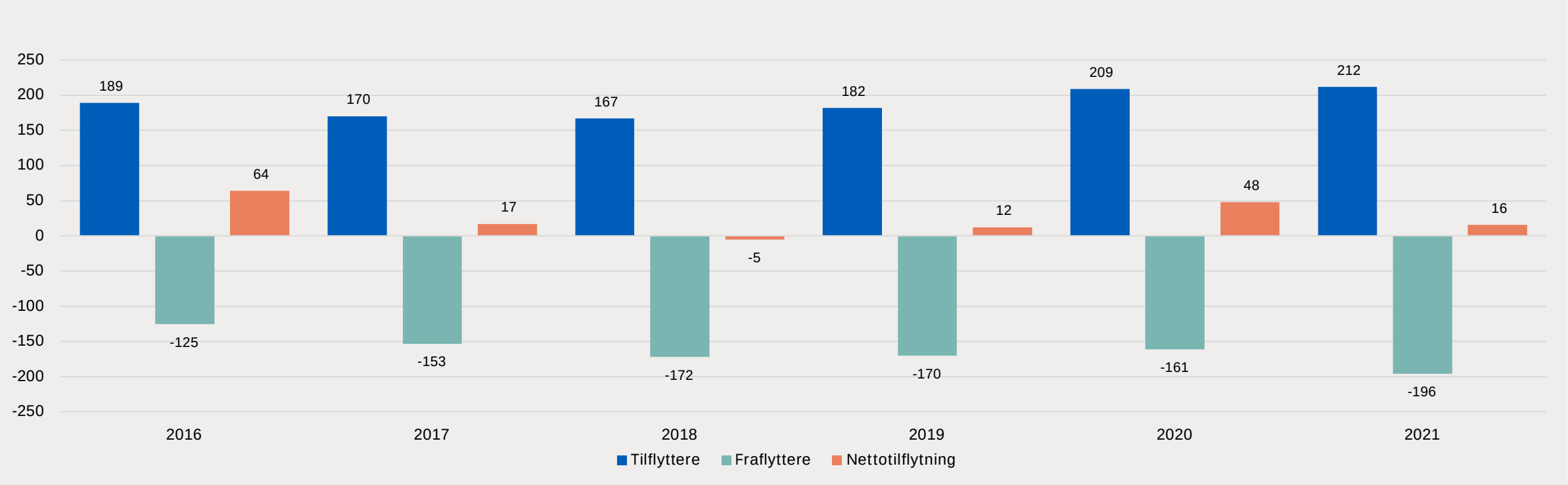
Stor nettotilflytning af virksomheder i 2020 og 2021

Et andet pejlemærke for kvaliteten af erhvervsvilkårene i en kommune er omfanget af til- og fraflytninger af virksomheder. Figur 5.6 viser udviklingen i både til- og fraflytninger samt nettotilflytningen til Viborg kommune fra 2016 til 2021.

Generelt har Viborg Kommune oplevet en vækst i antallet af tilflyttede virksomheder – specielt i perioden 2018 til 2021. I 2021 flyttede 212 virksomheder til Viborg Kommune. Der er dog også sket en vækst i antallet af fraflytninger, og nettotilflytningen (tilflytninger fratrukket fraflytninger) var størst i 2016 efterfulgt af år 2020. Figuren viser også, at både tilflytningen og fraflytningen var størst i 2021.

Samlet er nettotilflytningen (tilflyttede minus fraflyttede) over den seksårige periode på 152 virksomheder.

Figur 5.6. Til – og fraflytning af virksomheder i Viborg Kommune, 2016-21

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra Det Centrale Virksomhedsregister (CVR).
Note: Antallet af virksomheder omfatter udvalgte selskabsformer (enkeltmandsvirksomhed, PMV, I/S, A/S, ApS, mv.) og ikke fonde, foreninger, offentlige virksomheder, mv. Omfatter ikke holdingselskaber eller filialer. Denne afgrænsning adskiller sig fra forrige side. En virksomhed tælles kun med én gang, uanset om virksomheden er flyttet til eller fra kommunen flere gange i perioden.

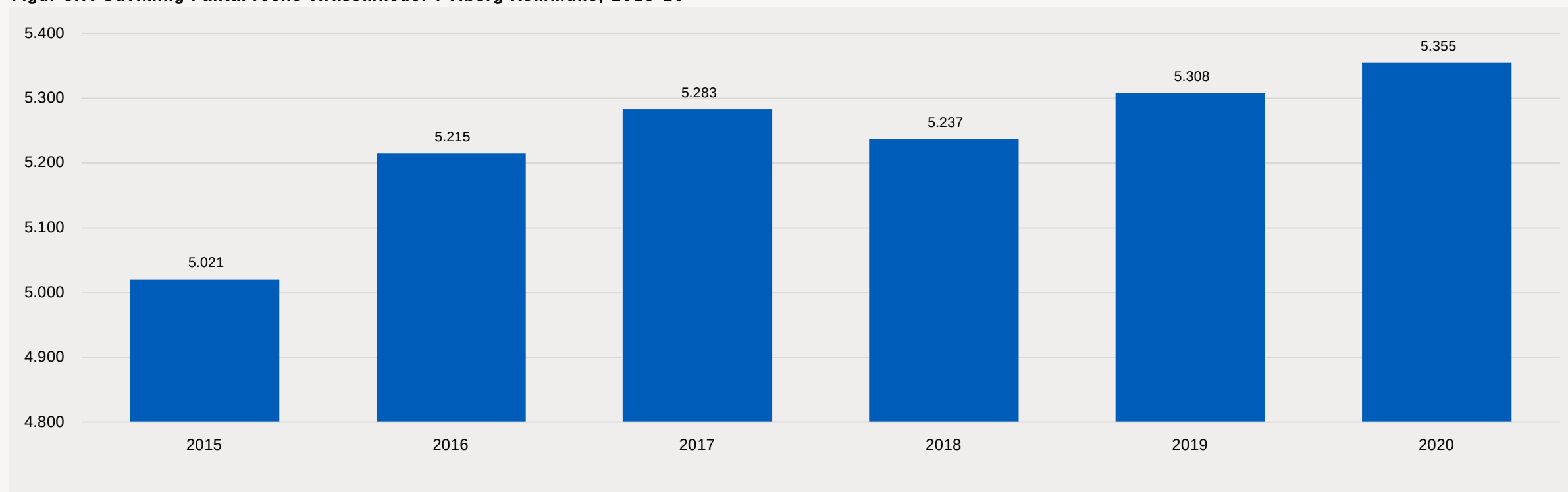
Antallet af virksomheder er steget betydeligt i Viborg Kommune

Opsummerende viser figuren nedenfor udviklingen i antallet af virksomheder i Viborg Kommune. Udviklingen i virksomhedsbestanden er en sammenfattende indikator, der både rummer tilgangen af iværksættere, frafaldet pga. konkurser og virksomhedslukninger samt nettoflytningen af etablerede virksomheder.

Figuren viser, at antallet af virksomheder i Viborg Kommune er steget betydeligt fra 5.021 virksomheder i 2015 til 5.355 virksomheder i 2020. Det svarer til en stigning på seks pct.

Væksten var størst fra 2015 til 2016, hvor Viborg Kommune oplevede en nettofremgang på 194 reelle virksomheder. Også i perioden 2018 til 2019 steg antallet af virksomheder betydeligt, hvilket bl.a. skal ses i lyset af den betydelige nettotilflytning, jf. figuren på forrige side.

Figur 5.7. Udvikling i antal reelle virksomheder i Viborg Kommune, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Reelle virksomheder er afgrænset til virksomheder i den private sektor, der i det pågældende år har en økonomisk aktivitet (afhængig af branche), som svarer til mindst et halvt årsværk.

Godt syv pct. af alle midtjyske virksomheder ligger i Viborg Kommune

Til sidst giver nedenstående tabel et overblik over, hvordan den samlede virksomhedsbestand, gruppen af iværksættere og gazeller i Viborg Kommune fordeler sig på hovedsektorer.

Det fremgår, at fordelingen af iværksættere nogenlunde modsvarer fordelingen af reelle virksomheder. Der er dog relativt få iværksættere inden for primære erhverv og transport i forhold til disse erhvervs størrelse (målt på antallet af virksomheder i Viborg Kommune).

Nederst i figuren ses, hvor stor en andel Viborg Kommune huser af de tre virksomhedstyper i hele regionen. Andelen af iværksættere ligger ikke overraskende lidt lavere end andelen af den samlede virksomhedsbestand, jf. analysen af etableringsraten. Andelen af gazeller er også lidt lavere, men skal ses i lyset af, at der generelt er få virksomheder i hele regionen, der lever op til definitionen, hvorfor tallet er meget følsomt over for udviklingen i enkeltvirksomheder.

Tabel 5.3. Virksomheder, iværksættere og gazeller i Viborg Kommune fordelt på sektorer, 2020

Sektor	Reelle virksomheder	Iværksættere	Gazeller
Bygge og anlæg	628	46	12
Handel	1.246	62	5
Primære erhverv	945	25	1
Service	2.091	110	11
Transport	152	2	0
Industri	293	16	4
I alt	5.355	261	33
Andel af Region Midtjylland	7,4 %	6,3 %	6,3 %

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og Børsens Gazelleliste 2021.

- For at en virksomhed kan betegnes som en gazellevirksomhed, skal den opfylde en række krav:
- Virksomheden skal minimum have en omsætning på 1 mio. kr. eller komme ud med et bruttoresultat på 0,5 mio. kr. det første år, der måles fra.
 - Virksomheden skal være et ApS eller A/S. Dog kan pengeinstitutter også deltage uanset virksomhedsform.
 - Virksomheden skal minimum have offentliggjort fire regnskaber og have oplevet vækst i omsætning (bruttoresultat) i hvert eneste af de fire regnskabsår.
 - Den samlede sum af det primære resultat i virksomheden skal være i plus, men må godt være negativt ét år.
 - Virksomheden skal som minimum have fordoblet sin omsætning gennem de fire sidste regnskabsår.

Kilde: Børsen

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

6

Vækstvirksomheder og eksport

Dette afsnit går i dybden med, hvordan Viborg Kommunes virksomheder formår at skabe vækst og eksport.

Først belyses udviklingen i andelen af vækstvirksomheder og vækstvirksomhedernes fordeling på brancher.

Derefter kigger afsnittet nærmere på, hvor mange virksomheder der har eksport, og hvordan den samlede eksportværdi har udviklet sig.

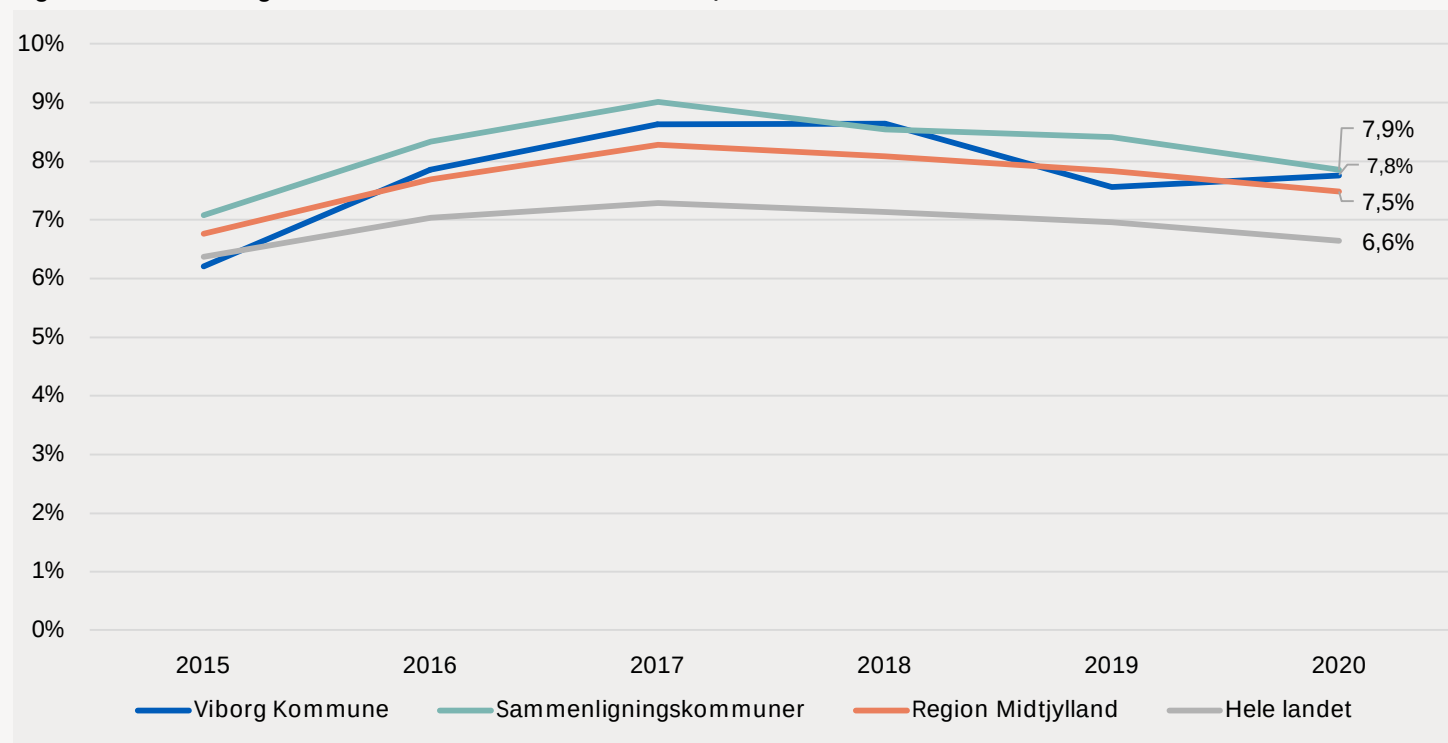
Samme andel vækstvirksomheder som i sammenligningskommunerne

Figuren nedenfor til venstre viser udviklingen i andelen af vækstvirksomheder fra 2015 til 2020. I forhold til gazellebegrebet (afsnit 5) er der her et lidt mindre krav til den samlede vækst i virksomheden samtidig med, at der kun ses på en treårig periode (se noten). Omvendt fokuserer opgørelsen af vækstvirksomheder kun på de erhverv, der konkurrerer internationalt (typisk i form af erhverv med eksport eller erhverv med mange underleverancer til eksportvirksomheder).

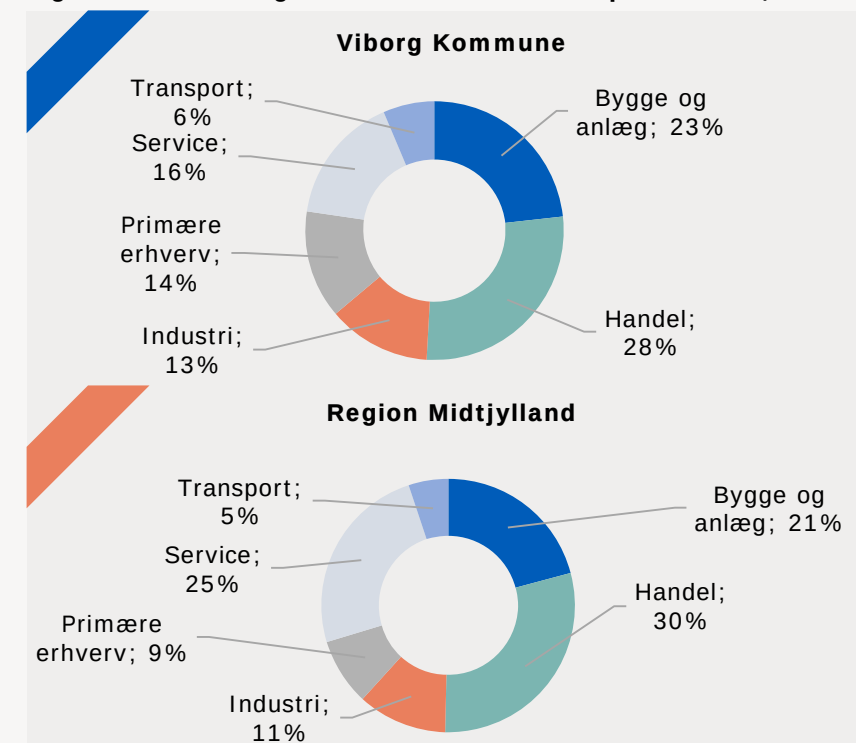
Det fremgår, at Viborg Kommune samlet over hele perioden har dannet ramme om nogenlunde den samme andel vækstvirksomheder som i resten af regionen. Samtidig er andelen af vækstvirksomheder lidt lavere end i sammenligningskommunerne, men højere end i resten af landet. I 2020 har der været en lille stigning i Viborg Kommune modsat regionen som helhed og sammenligningskommunerne.

Figuren til højre viser, at Viborg Kommune har en lidt højere andel vækstvirksomheder inden for industri og primære erhverv og en lidt lavere andel inden for service end Region Midtjylland.

Figur 6.1. Udvikling i andelen af vækstvirksomheder, 2015-20

Figur 6.2. Fordeling af vækstvirksomheder på sektorer, 2020

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

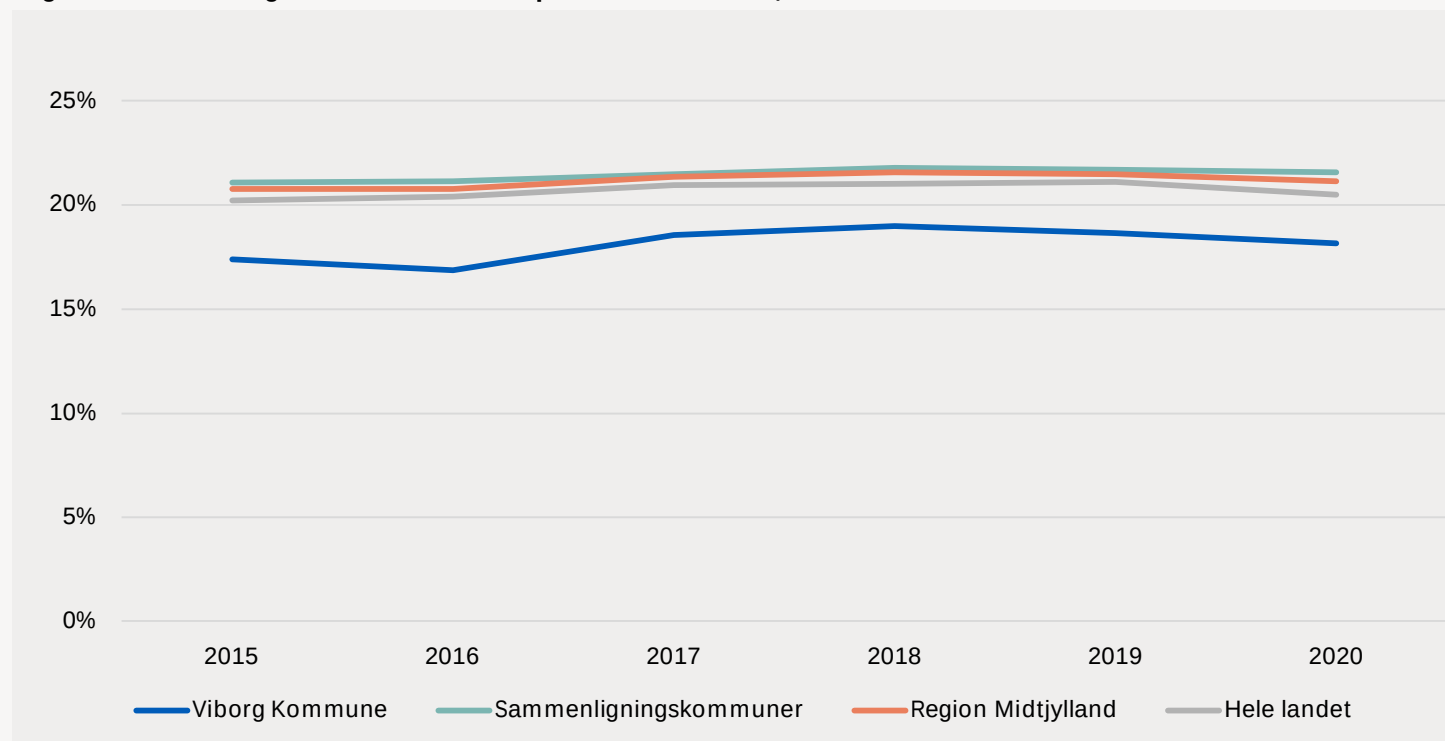
Note: Vækstvirksomheder har haft en årlig omsætningsvækst på mindst 10 pct. de seneste tre år og en absolut vækst på mindst 3 mio. kr. i samme periode. Vækstvirksomheder er opgjort inden for internationalt konkurrerende erhverv. Sammenligningskommuner omfatter: Horsens Kommune, Herning Kommune, Holstebro Kommune, Randers Kommune & Silkeborg Kommune

Andelen af eksportvirksomheder er lidt mindre end i sammenligningskommunerne

Virksomheder, der eksporterer varer og tjenester, er en væsentlig drivkraft for vækst og jobskabelse. Figuren til venstre viser udviklingen i andelen af virksomheder med eksport fra 2015 til 2020. Holdt op mod sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og resten af landet har Viborg Kommune en lidt lavere andel eksportvirksomheder. I 2020 var 18 pct. af virksomhederne i Viborg Kommune eksportvirksomheder mod 21 pct. i sammenligningskommunerne og regionen.

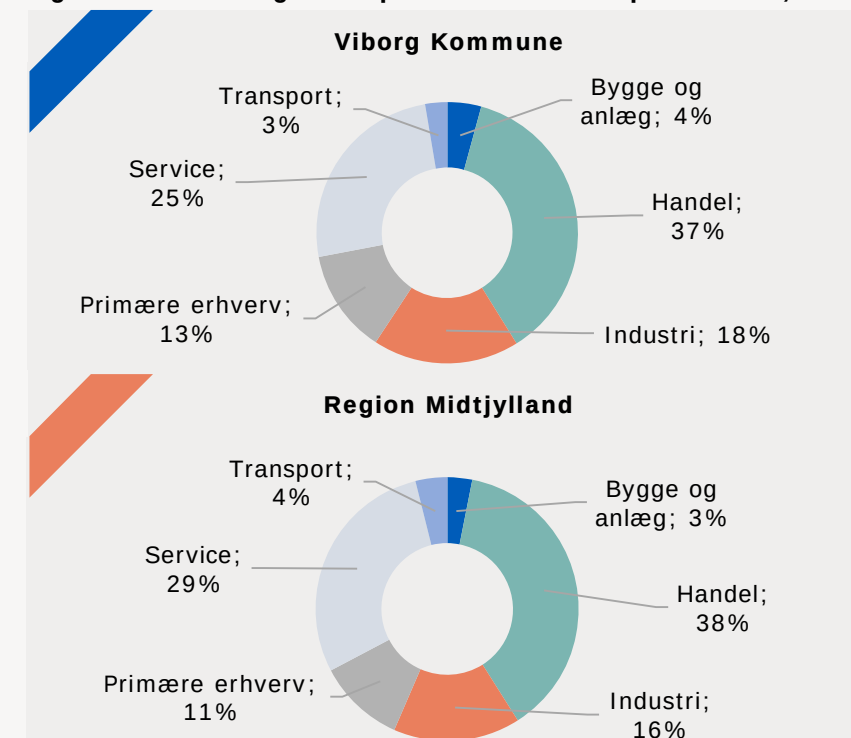
Fordelingen af vækstvirksomheder på sektorer i Viborg Kommune afviger kun meget lidt fra fordelingen i hele Region Midtjylland, som det fremgår af Figur 6.4. Andelen af vækstvirksomheder inden for industri og primære erhverv er dog en smule højere i Viborg Kommune.

Figur 6.3. Udviklingen i andelen af eksportvirksomheder, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Eksportvirksomheder er opgjort på arbejdssteder.

Figur 6.4. Fordeling af eksportvirksomheder på sektorer, 2020

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Eksportvirksomheder er opgjort på arbejdssteder.

Eksportværdien blandt eksporterende virksomheder har kun ændret sig marginalt

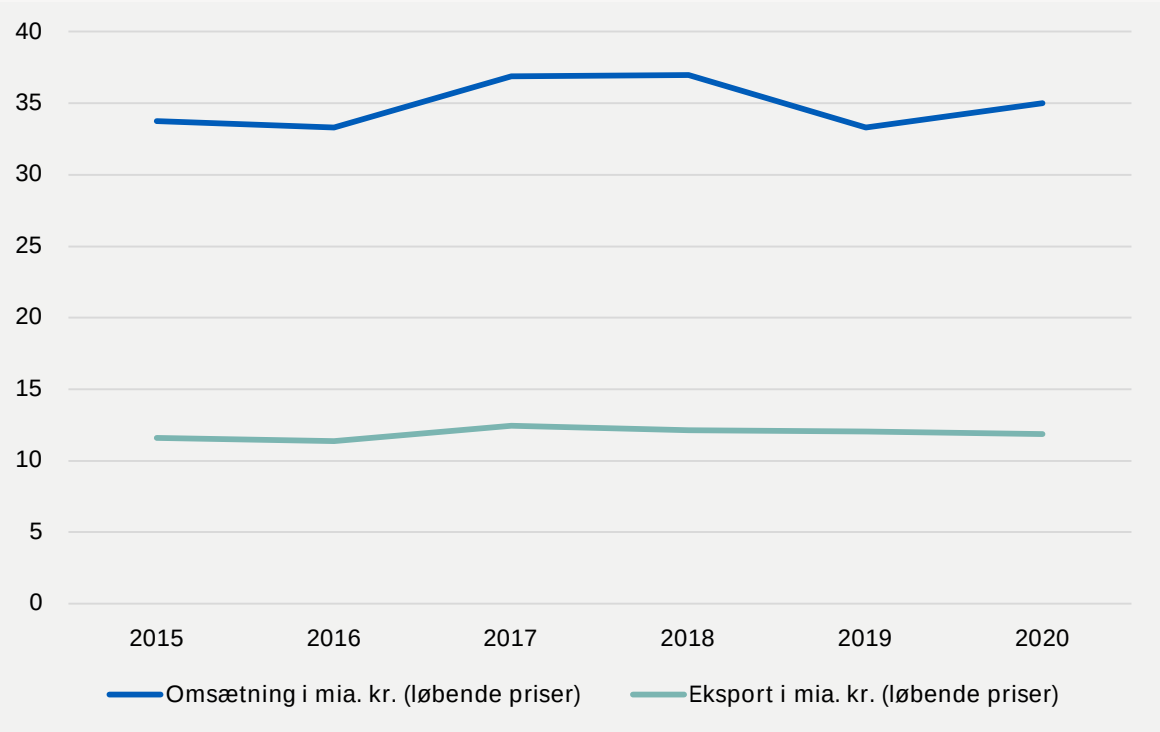
Mens analysen på forrige side gav et billede af, hvor mange virksomheder der eksporterer, giver figurerne nedenfor et overblik over udviklingen i den samlede eksportværdi blandt virksomheder, der afsætter uden for landets grænser. Samtidig viser Figur 6.5 udviklingen i den samlede omsætning blandt virksomheder med eksport.

Figur 6.5 viser, at både omsætning og eksport stort set ikke har ændret sig gennem perioden, idet omsætningen dog voksede i 2017 til 2018 for derefter at falde igen.

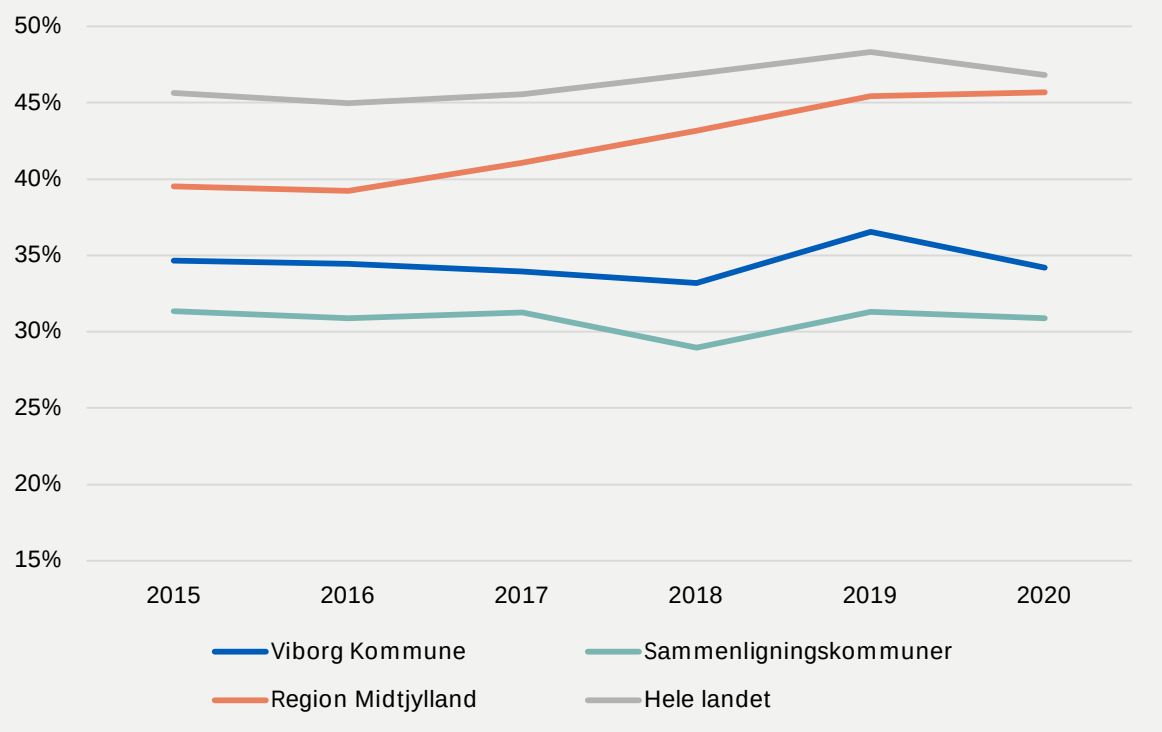
Herudover viser Figur 6.6, at eksportens andel af omsætningen i de internationalt orienterede virksomheder har ligget omkring 35 pct. i hele perioden. Det er højere end i sammenligningskommunerne, men lavere end i resten af regionen.

Det samlede billede er således, at Viborg Kommune ligger lavt på andelen af virksomheder med eksport, jf. figuren på forrige side, og at den samlede eksportudvikling i de eksporterende virksomheder er beskeden.

Figur 6.5. Udviklingen i samlet omsætning og eksport blandt eksporterende virksomheder i Viborg Kommune i mia. kr., 2015-20

Figur 6.6. Udviklingen i eksportens andel af den samlede omsætning for eksporterende virksomheder, 2015-20

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Eksporten er opgjort som virksomhedernes samlede salg fratrukket indenlandsk salg.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

--- 7 Profilanalyse – highlights

Dette afsnit indeholder nøglefigurer om den lokale og specialiserede vejledning af iværksættere og virksomheder i Region Midtjylland, herunder forskelle på tværs af kommuner i andelen af vejledte.

Afsnittet viser også hvor stor en andel af de vejledte, der ligger inden for vækstlaget i kommunerne.

For en mere detaljeret analyse af de vejledtes profil, herunder årsværk, omsætning og eksport, henvises til Profilanalyse 2022.

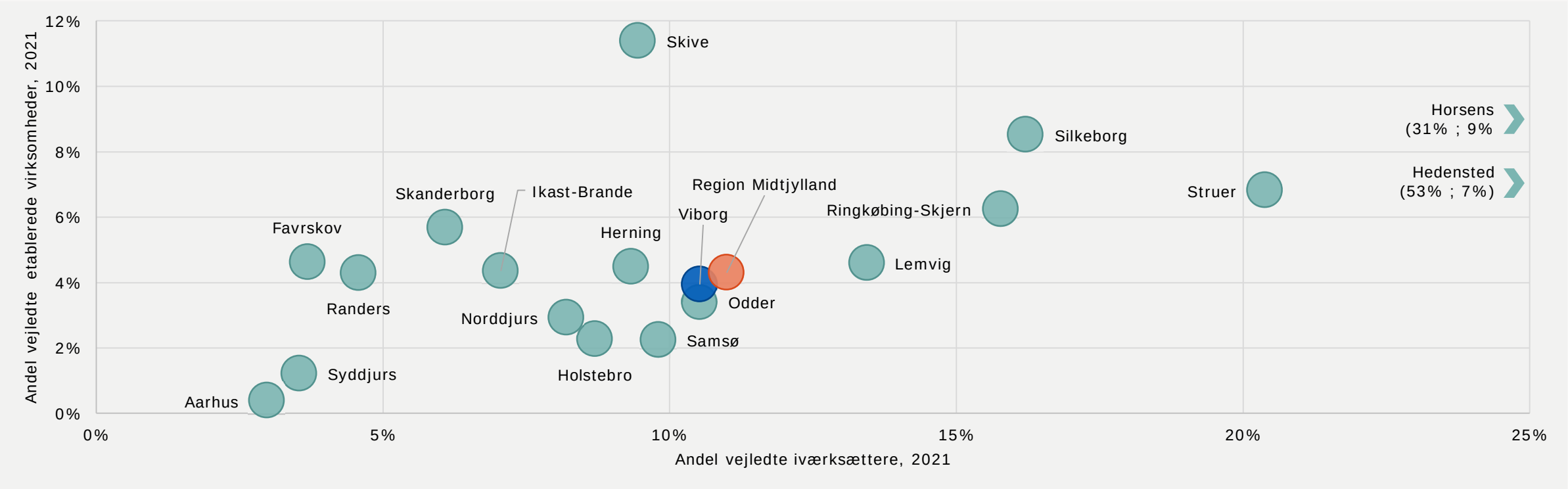
Sammenligning af vejledningsindsatsen i de midtjyske kommuner – lokal erhvervsservice

Figuren nedenfor giver et overblik over, hvor stor en andel af virksomhederne – opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder – der har modtaget vejledning i den lokale erhvervsservice. Resultaterne er vist for alle midtjyske kommuner.

Det fremgår, at andelen af vejledte iværksættere i Viborg Kommune ligger på ca. 11 pct., hvilket svarer nogenlunde til regionsgennemsnittet. Andelen af etablerede virksomheder, der er blevet vejledt i den lokale erhvervsservice, ligger på fire pct., hvilket ligeledes svarer til regionsgennemsnittet.

Det skal understreges, at figuren alene fokuserer på virksomheder, der har modtaget individuel sparring og vejledning. Deltagelse i netværk, arrangementer, mv. er ikke omfattet af figuren.

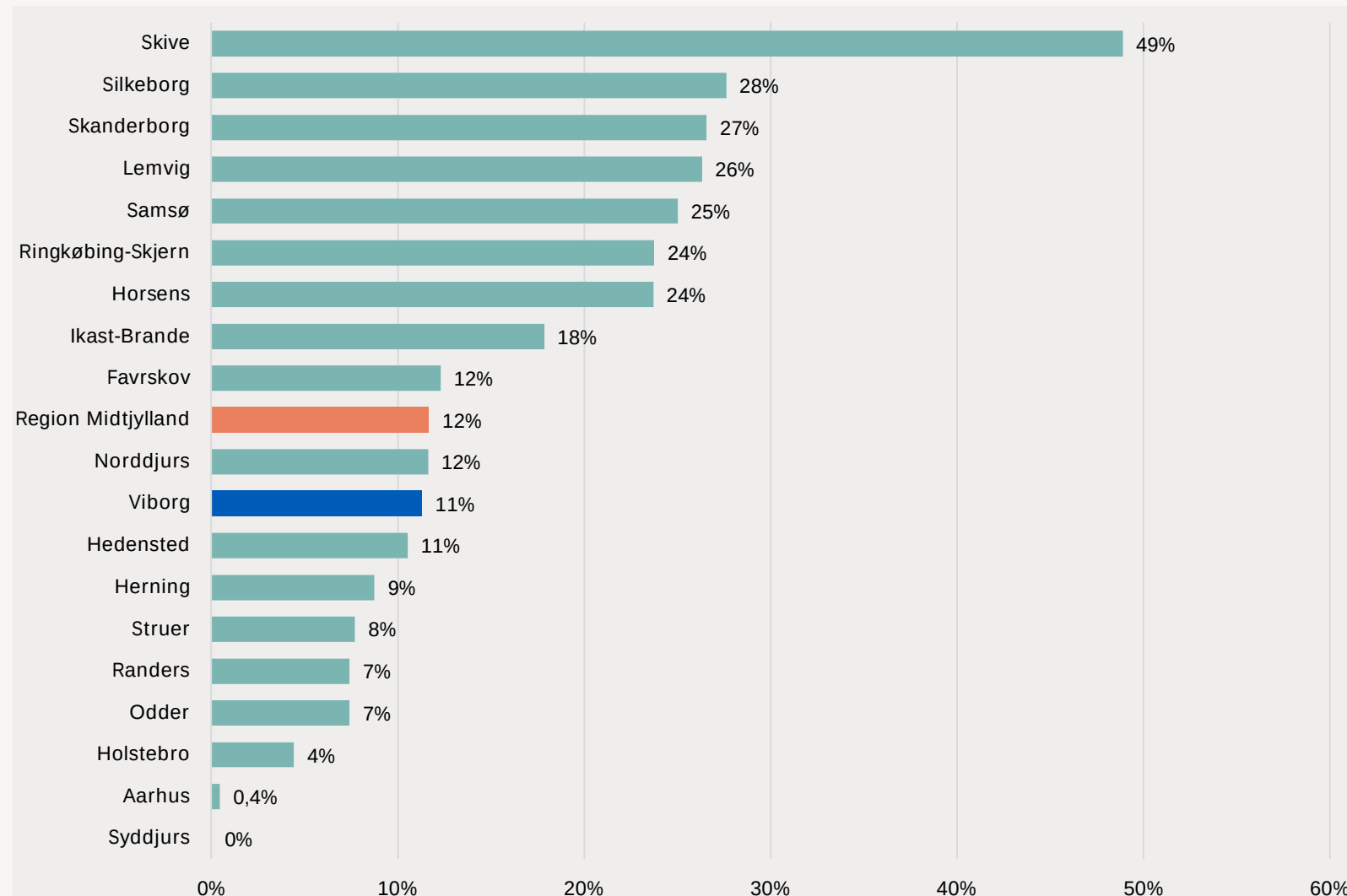
Figur 7.1 Andel, der har modtaget lokal vejledning i 2021, opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og data fra lokal erhvervsservice.

Sammenligning af vejledningsindsatsen over for vækstlaget – lokal erhvervsservice

Figur 7.2 Andelen af vejlede virksomheder i vækstlaget i den lokale erhvervsservice, 2021

Figuren til venstre viser, hvor stor en andel af virksomhederne fra vækstlaget (se definition nederst på siden) der har modtaget lokal vejledning i hver af de midtjyske kommuner.

Figuren viser, at 11 pct. af virksomhederne i vækstlaget i Viborg Kommune har modtaget lokal vejledning i 2021. Dette er en lidt lavere andel end for regionen som helhed.

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og data fra lokal erhvervsservice.

Note: Vækstlagsvirksomheder defineres som virksomheder, der i perioden fra 2018 til 2020 har haft en årlig gennemsnitlig vækst i årsværk på 20 pct. og i slutåret havde mindst fem ansatte.

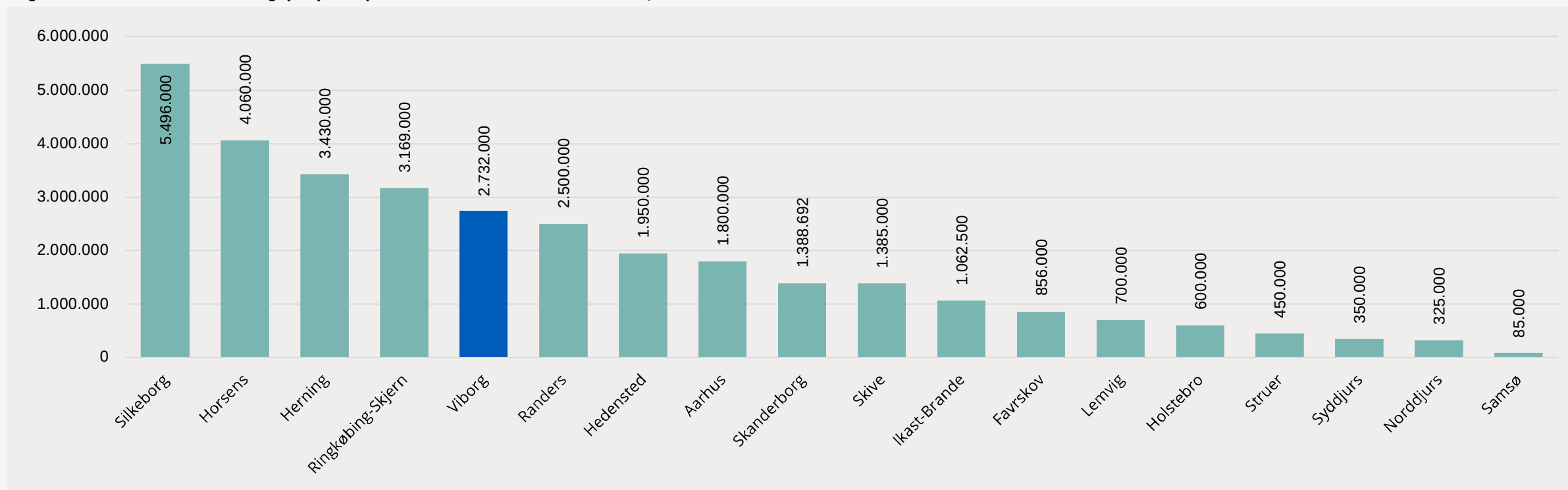
Kommunal bevilling til operatøren af lokal erhvervsservice, 2021

Omfanget af lokalt vejledte bør naturligvis ses i lyset af de ressourcer, som hver kommune har til rådighed til erhvervsservice. Det er op til den enkelte kommune, hvor mange midler der skal afsættes til lokal erhvervsservice.

Figuren nedenfor viser størrelsen af bevillingen til den lokale erhvervsserviceoperatør, der i nogle kommuner er Erhvervshus Midtjylland, og i andre kommuner er et lokalt erhvervsråd. Operatøren kan også være en enhed i forvaltningen.

Beløbene er oplyst af de enkelte kommuner og dækker i nogle kommuner primært over udgifter til vejledning af førstartere, iværksættere og virksomheder, mens de i andre kommuner også dækker over udgifter til bredere erhvervsfremmeprojekter. Beløbene er derfor ikke direkte sammenlignelige.

Figur 7.3. Kommunal bevilling (kr.) til operatør af lokal erhvervsservice, 2021

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra lokal erhvervsservice.
Note: Der er ikke oplysninger om Odder Kommune.

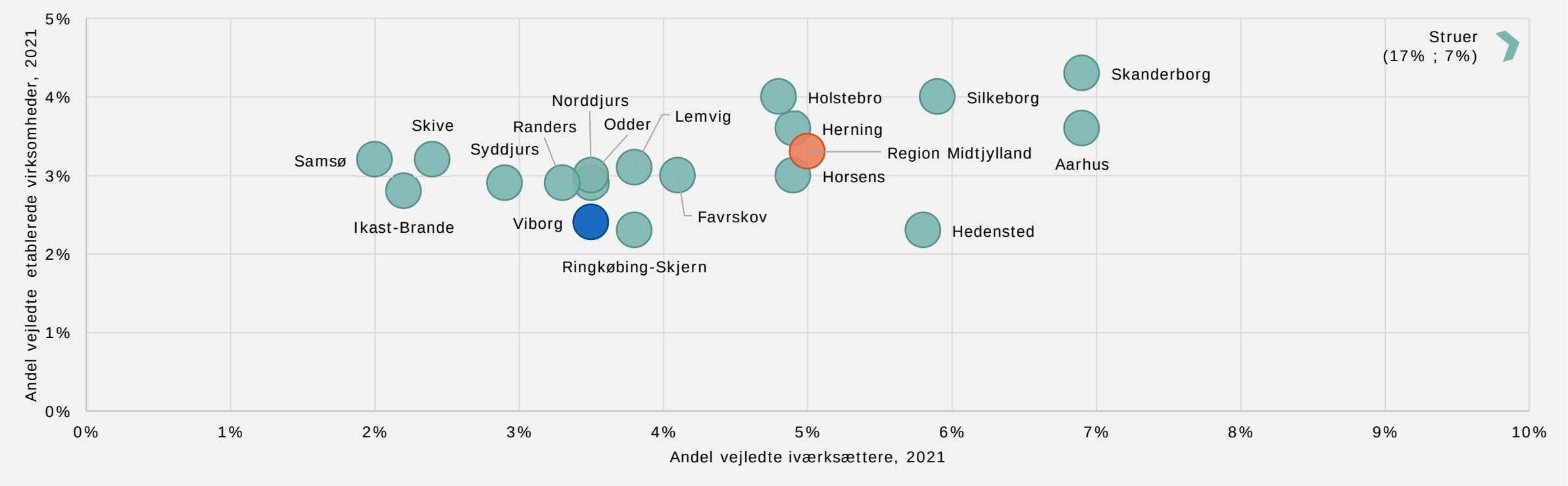
Sammenligning af vejledningsindsatsen i de midtjyske kommuner – specialiseret erhvervsservice

Figuren nedenfor giver et overblik over, hvor stor en andel af virksomhederne – opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder – der har modtaget specialiseret vejledning i Erhvervshus Midtjylland. Resultaterne er vist for alle midtjyske kommuner.

Det fremgår, at andelen af vejledte iværksættere fra Viborg Kommune på dette område er ca. 3,5 pct., mens gennemsnittet for hele regionen er 5,0 pct. Andelen af vejledte etablerede virksomheder er ca. 2,5 pct., hvilket også er lidt under gennemsnittet for alle midtjyske kommuner.

Det skal understreges, at figuren alene fokuserer på virksomheder, der har modtaget individuel sparring og vejledning. Virksomheder, der alene har deltaget i arrangementer og kollektive forløb, er ikke omfattet af figuren.

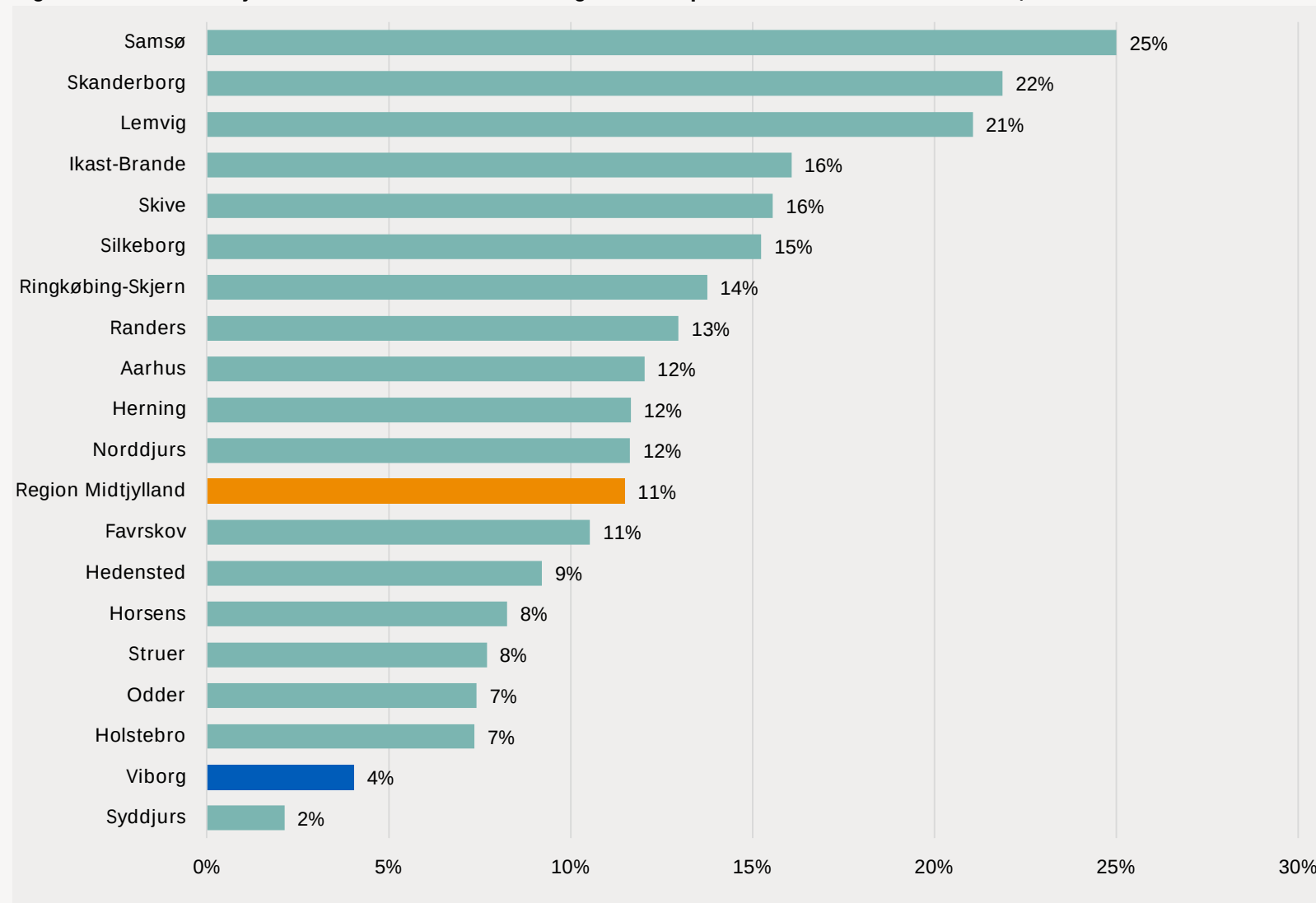
Figur 7.4 Andel, der har modtaget specialiseret vejledning i 2021, opdelt på iværksættere og etablerede virksomheder

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og data fra Erhvervshus Midtjylland.

Sammenligning af vejledningsindsatsen over for vækstlaget – specialiseret vejledning

Figur 7.5 Andel af vejlede virksomheder i vækstlaget i den specialiserede erhvervsservice, 2021

Figuren til venstre viser, hvor mange virksomheder i vækstlaget der har modtaget specialiseret vejledning i Erhvervshus Midtjylland.

I Viborg Kommune blev der i 2021 ydet specialiseret vejledning til fire pct. af vækstlaget. Det er den næst laveste andel i regionen.

Generelt er der stor spredning i andelen af vejlede virksomheder inden for vækstlaget.

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik og data fra Erhvervshus Midtjylland.

Note: Vækstlagsvirksomheder defineres som virksomheder, der i perioden fra 2018 til 2020 har haft en årlig gennemsnitlig vækst i årsværk på 20 pct. og i slutåret havde mindst fem ansatte.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

Udgivet af Erhvervshus Midtjylland, maj 2022
Udarbejdet i samarbejde med IRIS Group
Data- / talmateriale leveret af IRIS Group